Naš tednik Koroški

kulturno-politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

LETO XI/ŠTEVILKA 12 — CELOVEC, DNE 26. MARCA 1959 — CENA 1.50 ŠILINGA

Vsem svojim odjemalcem, znancem in prijateljem želi blagoslovljene velikonočne praznike trgovina in gostilna

Blažej

LIBUČE, Telefon 302

Vera in zmaga Velike noči

Že tedne prej, ko obhaja Cerkev po najsvetejšem trodnevju bogoslužnega leta liturgijo velikonočnega zmagoslavja, kaže in razstavlja trgovski svet v svojih izložbah vsemogoče in nemogoče »velikonočne simbole«. Obrtnik in trgovec, rokodelec in tovarnar skuša prekositi svojo »konkurenco« v iznajdljivosti in originalnosti. Z vedno novo vnemo služijo na svoj način izvencerkveni poulični »velikonočni liturgiji« knjigarji in papirničarji, slaščičarji, mesarji, urarji in kleparji, krojači in čevljarji, veliki in mali trgovci z več ali manj »mešanim« blagom v najrazličnejših velikonočnih etiketah.

Ves ta velikonočni zunanji čar in blesk pa more zajeti in zadovoljiti le umsko še nerazvitega otroka in versko zaostalega in nezrelega površneža in plitveža. Resnično vernemu krščanskemu človeku je skrivnostipolna velika noč neusahljiv in neizčrpljiv vir veselja, ki ne mine z velikonočnimi prazniki, pa tudi ne usahne v črnih teminah preizkušenj, trpljenja in žalosti. Vernemu kristjanu velja velikonočni aleluja duhovnikov pred oltarjem in v velikonočnih pesmih vernega ljudstva o tem edinstvenem dogodku, čigar svetovnozgodovinske pomembnosti se le malokdaj v polni meri zavemo . . .

Kak neizmeren vtis je vendar morala napraviti na glavno mesto judovskega naroda vest, da je Jezus iz Nazareta, ki so ga na veliki petek pribili na križ in ga videli tam mrtvega in s sulico prebodenega, vstal iz groba. Kako so se vendar že veselili farizeji in pismouki, ko se jim je posrečilo bolj prisiliti kot pregovoriti rimskega »deželnega glavarja«, da je po dolgem obotavljanju, proti svojemu notranjemu prepričanju končno le obsodil na smrt galilejskega čudaka in čudodelca, tesarjevega sina. Kako so se sedaj čutili mirne in varne pred njim, ki jim je preje tolikokrat povedal resnico ter jim trgal pred vsem ljudstvom krinke s hinavskih obrazov! Ničesar niso opustili, kar bi moglo za vse čase zagotoviti in potrditi zgodovinsko resnico smrti Križanega. Zato so »za vsak slučaj« pustili prebosti že obstalo srce z vojakovo sulico in zastražiti grob po pogumnih, zanesljivih in močnih stražnikih. Vse to se je odigravalo pred očmi jeruzalemskega meščanstva in neštetih romarjev, ki so prišli tiste dni za velike praznike v sveto mesto. Ne moremo si misliti, s kakšno bliskovito brzino se je morala razširiti po vsem Jeruzalemu nezaslišana vest o čudežnem vstajenju . . .

S tem nezaslišanim čudežem pa se je začela do danes in do konca sveta trajajoča borba med v e r o v Kristusa, od mrtvih vstalega, in n e v e r o v vseh stoletjih; sem od te prve velike noči so stali, stoje in bodo stali na eni strani farizeji in pismouki, napihnjenci in mogotci, diktatorji in demagogi ter po njih zapeljane množice, na drugi strani pa možje in žene iz preprostega ljudstva, kakor so bili galilejski pastirji in ribiči, pa tudi resnični modrijani in spreobrnjeni bogoiskatelji, kot Savel iz Tarza.

Ta velikonočna vera in blagovest naj tudi nas vedno spet na novo vzdrami in opogumi, posebno še danes, ko nas obdaja grozeča duhovna tema in usodno mrtvilo verskega življenja, ko navidez spet obhaja svoja zmagoslavja knez tega sveta in skrivnost hudobije. Ravno ob takem doživljanju se mora v nas v novem žaru in z novo vero vzbuditi in poživiti vera v vstajenje Kristusovo. Za to neomajno vero, za katero so prelili in še prelivajo tisoči in milijoni vernikov svojo srčno kri, ne štejejo kratki dnevi našega prehodnega zemeljskega življenja, marveč velika razdobja sto in tisočletij, ob katerih koncu stoji dokončna zmaga vere nad nevero, ljubezni nad sovraštvom, resnice nad lažjo, pravice nad krivico, življenja nad smrtjo.

Slovenska delegacija na Dunaju

Na protestnem zborovanju dne 17. marca je dobila delegacija za Dunaj jasna navodila. Še enkrat je treba poskusiti vse, da se predvidena zakonska osnutka popravita; če pa tega ni mogoče doseči, tedaj je treba jasno izpovedati, da koroški Slovenci ne moremo soglašati z očitno kršitvijo člena 7 državne pogodbe.

Pred parlamentarnim odborom za šolstvo

Šestčlanska delegacija je istega dne odpotovala na Dunaj, kamor je bila pozvana za 18. marec ob 11. uri. Delegacijo je sprejel parlamentarni pododbor katerega so sestavljali: poslanci od »Ljudske stranke« (OeVP) dr. Weissmann, dr. Weiss in dr. Tončič ter od Socialistične stranke (SPOe) dr. Neugebauer in Popolorum.

Uvodno je poslanec dr. Weissmann priznal, da pomenita zakonska osnutka neke vrste sporazum z nemško nacionalnimi krogi in da naj Slovenci izrazimo svojo pripravljenost za ta zakonska osnutka in da prožimo roko zaupanja, ker so pač zakoni taki, da bo dana možnost nam v vsakem oziru ustreči. Parlament in vlada sta odločena, vsakemu Slovencu v Avstriji zajamčiti vse pravice.

Ko je slovenski zastopnik pojasnil, da Slovenci do zakonov, ki kršijo tako besedilo kakor smisel državne pogodbe, da zakonov, katere ob dani priložnosti parlament zopet lahko spremeni, medtem ko državne pogodbe spreminjati ne more, nimamo zaupanja. Oba zakonska osnutka niti v eni točki ne upoštevata slovenskih predlogov, ki so bili ponovno iznešeni ustno in pismeno. S slovenske strani je bilo ponovno naglašeno, da so zlonamerno zrušili dvojezično šolo, na katero so se sklicevali pred mednarodnimi forumi, da so s temi zakonskimi predlogi na šolskem področju razbili vse, da so pa na sodnem področju pristali na teritorialni princip in tega omejili na nekaj občin pod Karavankami.

Dvojezična šola je bila dobra . . .

Ob tej priliki pa je socialistični poslanec dr. Neugebauer povedal, da so bili po ugotovitvi ministrske komisije, ki je od 20. do 31. januarja obiskala na Koroškem 39 šol, učni uspehi na dvojezičnih šolah vsaj tako dobri kakor na enojezičnih nemških šolah. Upravičeno je slovenski zastopnik pripomnil, da je bila verjetno prav zaradi teh dobrih uspehov potrebna ukinitev dvojezičnih šol, da se ne bi otroci v južnem delu dežele preveč naučili. Do sedaj so namreč na vseh razgovorih in konferencah trdilo, da mladina na dvojezičnih šolah zaostaja in je ovirana pri nadaljnjem napredovanju.

Slovenski zastopnik je še posebno iznesel dejstvo, da bodo po novem zakonu celo otroci slovenskih staršev, ki bodo prijavljeni k slovenskemu pouku, prisiljeni k nemško-slovenskemu verouku, da bo torej slovenski duhovnik moral slovenske otroke poučevati v nemškem jeziku, kar brez dvoma pomeni hudo kršitev tako opevane pravice staršev. Seve velja pravica staršev le tedaj, kadar se da porabiti proti Slovencem. Na te pripombe s slovenske strani je izjavil poslanec dr. Weiss, da je ta ureditev bila po dogovoru s cerkveno oblastjo vnešena v zakonski osnutek. Šolska odredba iz l. 1945 pa jasno pové, da se verouk poučuje v materinskem jeziku otroka. To je vedno bilo tudi stališče Cerkve.

Kje je šolska nadzorna oblast?

Slovenski zastopnik je še posebno naglasil, da novi šolski zakon tudi v pogledu šolske nadzorne oblasti brez dvoma krši državno pogodbo. Državna pogodba izrecno zahteva poseben oddelek take nadzorne oblasti. Novi šolski zakon pa predvideva okrajnega šolskega nadzornika, ki je brez vseh pooblastil in bi seve kot neko peto kolo imel nalogo inspicirati slovenski pouk na ljudskih in glavnih šolah in celo tam, kjer bi bila šola v celoti dvojezična, bi temu okrajnemu šolskemu nadzorniku pripadlo le nadzorstvo nad poukom slovenščine, ves ostali pouk pa bi nadzoroval drug inšpektor. Stvarno je seve to na prvih treh šolskih stopnjah nemogoče, ker je tam pouk celota in ni ne jezikovnega in ne predmetnega pouka; tak se namreč prične šele na četrti šolski stopnji.

Ko je bil govor o dvojezičnosti srednje šole, je poslanec dr. Neugebauer pripomnil: »Saj sem zahteval, da je treba tudi slovenske predloge upoštevati«.

Poslanec dr. Weissmann pa je bil mnenja, da Slovencem srednja šola po državni pogodbi sploh ne pripada, ker ima koroška dežela le 9 gimnazij in pri devetih gimnazijah na Slovence še ne odpade nobena. Ko mu je slovenski zastopnik povedal, da ima avstrijska gimnazija normalno osem razredov in če štejemo po tem merilu, je na Koroškem 27 srednjih šol, torej odpade na Slovence prav gotovo po znamenitem proporcu tudi srednja šola. Dr. Weissmann pa je dejal, da bi taka šola pristojala šele na 33 nemških gimnazij. Ostaja le vprašanje, čemu državna pogodba izrecno priznava Slovencem srednje šole, a te zadeve, ki ni stvar matematike, dr. Weissmann ni pojasnil.

Ko je slovenski zastopnik ugotavljal, da koroški Slovenci ne zahtevamo nič drugega in nič več kakor izpolnitev določb državne pogodbe, stališče, katero tudi Južni Tirolci dosledno zagovarjajo, je bil poslanec Weissmann mnenja, da imamo Slovenci vendar vrsto kulturnih organizacij, gospodarskih ustanov in celo gospodarske šole, da torej nimamo nikakega povoda za pritožbe. Glede na to mu je bilo s slovenske strani pojasnjeno, da smo vse to ustvarili sami, z lastnim delom in tudi lastnimi šilingi in od države nismo dobili nobene pomoči ne na kulturnem in ne na gospodarskem področju.

Pravica staršev le, kadar Nemcem prija

Slovenski zastopniki so posebno naglasili protislovje, da namreč država sama rešuje manjšinsko vprašanje na Koroškem na dveh različnih osnovah, v šolskih zadevah velja priznanje oziroma prijava, na sodnem področju pa so se odločili za teritorialni princip in tega zožili na 15 občin v južnem delu dežele.

Nato je poslanec Tončič zagovarjal pravico staršev in princip priznanja, ker ja v Avstriji ni bilo nikdar kakršnega koli pritiska, ne političnega in tudi ne gospodarskega. Slovenski zastopnik mu je na to odgovoril, da smo se koroški Slovenci leta 1945 priznali k dvojezični šoli in to naše priznanje je nespremenljivo.

Po enournem razgovoru je seve ostalo vse pri tem, kakor je bilo že »skuhano«. Za popoldne istega dne pa sta slovenski osrednji organizaciji povabili domače in tuje časnikarje na tiskovno konferenco v hotel »Erzherzog Rainer«. Tudi na tiskovni konferenci so bili nakazani vsi problemi in še posebno poudarjeno razmerje med Južno Tirolsko in Koroško. Za Južno Tirolsko avstrijski parlament zagovarja zahteve tamošnje manjšine, za Koroško pa zahteve in mnenje prizadete manjšine sploh ne pride v poštev.

Slovenska delegacija je svoj mandat in naročilo, ki ji je bil dan, izvršila.

Pismo predsednikom poslanskih klubov

Po razgovoru s člani parlamentarnega pododbora so slovenski zastopniki naslovili na predsednika OeVP poslanskega kluba, g. dr. Maleto in na predsednika SPOe poslanskega kluba, g. poslanca Olaha, naslednje pismo:

Sehr geehrter Herr Nationalrat!

Auf Grund der uns zur Kenntnis gebrachten Gesetzesvorlagen und der Ergebnisse der heute mit den Herren Nationalräten der beiden Regierungsparteien stattgefundenen Aussprache sehen wir uns gezwungen, als Vertreter der betroffenen slowenischen Volksgruppe in Kärnten beide Gesetzesvorlagen betreffend das Minderheitenschulgesetz für Kärnten und zur Druchführung der die Amtssprache bei Gericht betreffenden Bestimmungen des Art. 7 des Staatsvertrages grundsätzlich abzulehnen.

Wir bedauern, die völlige Ergebnislosigkeit unserer ernstlichen Bemühungen zu einer einvernehmlichen Lösung der lebenswichtigen Fragen unserer Volksgruppe feststellen zu müssen.

Wien, am 18. März 1959.

Rat der Kärntner Slowenen
Zentralverband slowenischer
Organisationen in Kärnten

Veselo Veliko noč vsem naročnikom in bralcem

Uredništvo in uprava

Papež je začel Veliki teden

Minulo nedeljo je papež Janez XXIII. v prisotnosti 16 kardinalov blagoslovil palme v baziliki sv. Pavla izven mestnega obzidja. S tem so bili uradno začeti obredi Velikega tedna. Ob prihodu v cerkev je papeža pozdravila velikanska množica ljudstva. — Na veliki četrtek je sv. oče v baziliki sv. Janeza izvršil obred umivanja nog 12 revežev in starcev iz Rima.

V Sveti deželi lahko letos romarji izjemoma nemoteno obiskujejo svete kraje brez ozira na državne meje. Sveti kraji, kjer je pred 2000 leti živel in deloval in za nas na križu umrl ter iz groba vstal naš Gospod Jezus Kristus so namreč razdeljeni med dve sovražni državi: Izrael in Jordanijo. Na podlagi posebnega sporazuma pa so letos vse ovire za kretanje romarjev iz ene države v drugo odpadle.

Mehanizaciji v kmetijstvu so postavljene meje

Tudi gornje vrašanje si je treba spričo napredujoče mehanizacije naših kmetijskih obratov enkrat postaviti, kajti ravno v kmetijstvu lahko najde sorazmerno velik odstotek prebivalstva zdrave življenjske razmere in bi bilo prav kmetijstvo lahko tista mirna točka, tisti stanovitni tečaj, ki ga nemirni, nervozni, neuravnovešeni svet nujno potrebuje.

Gotovo ste že brali, da ogrožajo človeštvo škodljivi vplivi civilizacije. Pred kratkim je bilo mogoče čitati vest, da je v Evropi še 96 odstotkov zravih mladih ljudi, dočim jih je v Ameriki le še 35 odstotkov. To je posledica nezdravega življenja v velemestih in industrijskih središčih, tehnike z avtomobili, dvigal in televizije. Ameriško mladino so napačno hranili s konzervami, preveč sedi, vse premalo hodi in se giblje na svežem zraku, vse preveč se je ob pridobitvah napredujoče civilizacije pomehkužila. Kar velja za mladino, velja v večji meri za odrasle. V zvezi s splošnim razvojem moderne industrializirane družbe, ki se ji že poznajo škodljivi vplivi civilizacije, postaja seveda mehanizacija kmetijstva vse bolj in bolj življenjsko važen socialni problem.

Pomankanje delovne sile na deželi sili kmetijstvo, da se mehanizira. Vendar se z mehanizacijo kmetijskega obrata ne dvigajo dohodki, ki naj bi preostali kmetu, v isti meri; kajti na eni strani prišteđeni denar za mezde požrejo v veliki meri zvišani stroški za nego in pogon strojev. Poleg tega pa škoduje premočna mehanizacija zdravju zemlje in njeni rodovitnosti. Industrializacija kmetijstva, ki je teoretično že možna, bi močno zmanjšala odstotek prebivalstva, ki se bavi s kmetijstvom. Zato bo nujno treba držati mehanizacijo kmetijstva v pametnih mejah in odločno nastopiti s pozitivnimi konstruktivnimi ukrepi proti geslu, češ da je beg z dežele nujen. Navsezadnje je ohranitev zdravega načina življenja še vedno važnejša, kot pa življenjska raven.

Danes vemo, da so tudi tehniki postavljene gotove meje. Če naj ostane človek merilo za dogodke na zemlji, mora omejiti vpliv stroja na svoje življenje. Ni človek ustvarjen zato, da bo sposoben upravljati stroj, temveč je stroj narejen za to, da služi človeku. To velja tako za tehniko na splošno kot za mehanizacijo kmetijstva. Svojčas smo smatrali mehanizacijo kmetijstva za gospodarsko vprašanje. Seveda pomaga stroj kmetu, da lahko bolj racionalno gospodari. Stroj mu lajša trdo delo in zaleže tudi za več pridnih rok. To drži. Ker se ukvarja kmet z živo naravo: zemljo, rastlinami in živalmi, je bilo vse teže prodreti z mehanizacijo v njegov delokrog, kot v delokrog industrijskih delavcev in obrtnikov, ki se ukvarjajo z mrtvo, anorgansko materijo. Industrializacija, premik prebivalstva iz kmetijskega območja v industrijsko, v mestne masovne naselbine, vključitev kmetijstva v prometno in tržno gospodarstvo, nujnost intenziviranja kmetijske proizvodnje, pomanjkanje delovnih moči spričo odhoda kmečkih ljudi v mesta, vse to sili kmetijstvo, da se mehanizira. Tehnika je v obdobju enega desetletja popolnoma preoblikovala kmetijstvo. Pred desetimi leti je bilo v Avstriji vsega skupaj 4.000 traktorjev, danes jih imamo več kot 100.000. Seveda se je mehanizacija v kmetijstvu bolj počasi razvijala kot v industriji, a je do nje končno le prišlo, četudi na račun kmečkih gozdov. Z obratnogospodarskega gledišča gledano, so mehanizaciji kmetijstva zato postavljene gotove meje, kajti srednji kmečki obrat ne zmore za svojo mehanizacijo stroškov, ki bi presegli 200 tisoč šilingov. Če bi si po 15 letih hotel nabaviti nove stroje, bi moral poseči po prihrankih. Vsi pa vemo, kako zelo težko je pri dandanašnjem položaju kmetijstva priti do takih prihrankov. Poleg tega so mehanizaciji kmetijstva postavljene še druge meje in sicer spričo lege kmetij v goratih krajih, velikosti kmetij, raztresenosti parcel in nujnosti po večstranskem gospodarjenju.

Je pa še neka druga meja in sicer socialna meja, kateri so doslej pripisovali vse premalo pomena. Avtomatizacija v industriji bi lahko že danes vzela v Ameriki 8 milijonom delavcev vsakdanji zaslužek in jih napravila brezposelne. Tehnični razvoj je vedno hitrejši. Kar se danes zgodi v Ameriki, bodo napravili jutri v Angliji in v Nemčiji, pojutrišnjem v Rusiji in kmalu tudi na Kitajskem in v Indiji. Ali ima spričo takega razvoja še smisel pritegovati ljudi iz podeželja v službo strojev v industriji? Uporaba strojev v kmetijstvu ne pomeni isto kot uporaba strojev v industriji, kot je bilo že uvodoma rečeno.

Človek mora sam pri sebi in za samega sebe določiti cilj, način in obseg tehnike, če hoče ostati gospodar nad strojem in se ubraniti škodljivih posledic pretirane mehanizacije.

Zakaj ne bi malo čebelarili?

Kdo lahko goji čebele? Vsak. Najboljše pogoje pa ima za čebelarstvo seveda kmet. In kaj je za čebelarjenje potrebno? Najprej malo strokovnega znanja in spretnosti, nekaj časa in prav malo telesne moči. Najprej se je treba seznaniti v teoriji z življejem čebelje družine in vzporedno s tem opazovati njeno življenje in delo v panju. Iz razgovorov z izkušenim čebelarjem si lahko vsak pridobi nekoliko praktičnega čuta za nego čebel, z izkušnjami pa si bo pridobil počasi potrebno prakso.

Če bo komu reja čebel le »konjiček«, ne bo pričakoval od nje kakih posebnih gmotnih koristi. Takšnih čebelarjev je na deželi navadno dosti, ker vedo, da so jim čebele potrebne, če hočejo pridelati dovolj sadja, ajde, deteljinega semena itd. Vzdržujejo in negujejo jih kakor druge vrste živali in kakor druge kulture. Notranje zadovoljstvo, ki ga čutijo, ko opazujejo življenje in delo čebel, jim pomeni več kot gmotna korist, ki jo more čebelarstvo nuditi.

So pa tudi taki, ki iščejo v čebelarstvu predvsem gmotnih koristi. Prizadevajo si, da bi dobili več medu in voska, da bi vzredili dobre matice, našli kupca za prodajo rojev, čuvajo v svojem okolišu medonosno rastlinstvo in ga na novo sadijo, zanimajo se za dobre paše v drugih krajih, vedo, katere bolezni in zastrupitve bi utegnile ogrožati njihove čebelje družine. Prvi prispevajo z delom svojih čebelic h koristnemu opraševanju rastlinstva, drugi pa skrbijo za pridobivanje medu v večjih količinah in tako doprinašajo svoj delež k prehrani soljudi.

Na vas je, za kateri tip čebelarja se boste odločili. Imeti morate le veselje do čebeloreje in biti pripravljeni za svoje živalice tudi nekaj žrtvovati, saj vam bodo o prvi priliki povrnile vse s sladko strdjo in s svojo pridnostjo pri opraševanju vaših sadnih dreves. Vedite pa, da več panjev zahteva od vas več dela.

Izvoz živine se je dvignil kljub večji potrošnji mesa

Pri otvoritvi razstave pitovne živine v okviru zadnjega spomladanskega velesejma na Dunaju je minister za kmetijstvo in gozdarstvo, g. Toma, sporočil, da je bilo tekom leta 1958 mogoče znatno dvigniti izvoz goveje živine iz Avstrije. Tako je Avstrija dobavila drugim v letu 1958 skoro 30.000 glav plemenske živine in živine za nadaljno vzrejo ter nad 51.000 glav goveje živine za zakol, skupaj 80.868 glav. Od teh jih je bilo poslanih nad 60.000 v Italijo, nad 17.000 v Zapadno Nemčijo, nad 2.000 v Švico (govedo za zakol), 566 plemenskih živali v Jugoslavijo, 22 na Češkoslovaško, 15 bikov v Sovjetsko zvezo in 5 plemenskih živali v Liechtenstein.

V avstrijskem kmetijstvu so od leta 1938 do danes odstranili 140.000 glav vprežne živine in kot nadomestek nabavili 100.000 traktorjev. S tem je bila dana velika površina obdelovalne zemlje na razpolago za proizvodnjo živil in kmetijstvo je lahko z manjšim številom delovnih moči prehranilo več ljudi. Pred vojno je bilo treba uvoziti na leto 400.000 prašičev in 20.000 glav goveje živine, da je bila krita potreba po svinjini, govedini in masti. Leta 1958 pa je Avstrija izvozila nad 51.000 glav goveje živine za zakol v druge države. Uvozila pa je le še 75.000 prašičev.

V Avstriji se v zadnjem času opaža naraščanje potrošnje mesa, ki odgovarja razvoju življenjske ravni. Medtem ko se je realni dohodek prebivalstva dvignil od 1952 do 1957 za 25,2 odst., se je povečala potrošnja mesa na prebivalca v istem času za skoro 22 odstotkov.

Naloge bodočnosti

Minister za poljedelstvo v Zapadni Nemčiji, Luebke, pripisuje pridobivanju potrošnikov veliko važnost. Po njegovem mnenju bo v bodoče odvisno delo vseh gospodarskih organizacij od tega, kako si bodo znale pridobiti potrošnike. Tudi kmetijstvo bo moralo poklicati na pomoč ljudi, ki bodo vešči trgovine. Vsak kmet bo moral uvideti, da je propaganda dovolj važna in da se za njo izplačajo tudi gotove žrtve.

Električne krušne peči, pralne stroje na ročni in motorni pogon, molzne stroje in stroje za posnemanje mleka, štedilnike ALFA, hišne peči vseh velikosti, kotle za kuhanje perila, gospodarske stroje vseh vrst, šivalne stroje, kolesa in vse nadomestne dele boste kupili vedno najceneje v trgovini

JOHAN LOMŠEK

ZAGORJE—ŠT. LIPŠ. P. Eberndorf

Na zahtevo ugodni plačilni pogoji, ceniki zastonj

Avstrijci delamo preveč

Dunaj — Agencija »Italija« — Zahodnonemški institut za industrijo v Kölnu je izvedel raziskavo o številu delavcev v raznih evropskih deželah, o njihovih življenjskih razmerah in drugem. Njegovi strokovnjaki so dognali po skrbnem preučevanju, da ljudje v Avstriji delajo preveč. Iz statistik je namreč razvidno, da 50,8 odst. vsega avstrijskega prebivalstva, z ženami in otroki vred, opravlja kako dejavnost.

Avstrija je torej po odstotku zaposlenega delavstva na prvem mestu v Zahodni Evropi. Doslej je prvenstvo imela Zahodna Nemčija, a ga je izgubila, zakaj tam je zdaj zaposlenega 49,8 odst. vsega prebivalstva. Na tretjem mestu je Velika Britanija, ki ima 46,2 odst. zaposlenih ljudi, nato Švica s 45 odst., za njo pa Francija, ki izkazuje v tem 44,6 odst.

Tudi število žensk, ki opravljajo kakšno koli dejavnost, je v Avstriji večje kakor v drugih evropskih deželah, razen komunističnih seveda. Iz tega dejstva delajo strokovnjaki zelo neugodne zaključke o usodi in bodočnosti družine v Avstriji.

Našim gospodinjam:

Na praznično mizo - praznično kosilo

Prazniki so družinsko slavje, ki tesno druži vse rodbinske člane, saj se zavedajo, da je topel in prijazen dom najlepše, kar imajo.

Za posebne praznike v letu napravi gospodinja marsikaj, s čimer poveča tudi na zunaj pomen in svečanost praznika. Koliko je drobnih stvari, ki jih razume le mehko žensko srce in jih zna pričarati le vešča ženska roka!

Ob prazničnih dneh naj bo praznična tudi miza. Ne bomo je samo obložili z dobrotami, ampak bomo po možnosti gledali tudi na to, da bodo te dobrote lično servirane in da bo miza prazničnemu razpoloženju primerno pogrnjena. Najskromnejša jedila, če so servirana v lepi obliki na okusno prirejeni mizi, diše in teknejo bolje kot izbrana jedila, kjer ni opaziti vešče gospodinjine roke. Naj pokličemo zato v spomin nekaj najvažnejših pravil.

S prav posebnimi čustvi obhajamo vstajenje Gospodovo. Zato se le držimo lepih velikonočnih običajev, da z njimi povzdignemo simboliko praznikov. Vse v naravi klije in brsti, zato pričarajmo s pravim zelenjem, prvimi cvetkami in vejicami tudi košček narave med štiri stene stanovanja. Okrasimo velikonočno mizo z jajčnimi vazicami in jih napolnimo s pravim cvetjem. Na lepo pogrnjeni mizi razvrstimo krožnike, ki naj bodo 60 do 70 cm narazen. Nož naj leži na desni, vilice na levi od krožnika, žlica pa naj leži ali desno ob nožu ali pa za krožnikom, obrnjena z ročajem proti desni. Kozarci naj stoje desno od krožnika, nekaj cm od konca noža. Prtiči ali serviete so lahko enaki prtu; ustrezajo pa tudi papirnati, ki so v skladni barvi s prtom. Položimo jih lahko na krožnik ali levo od krožnika.

Pijače natakamo od desne, jedi pa si gost sam vzame od svoje leve strani, da mu je desna roka svobodnejša. Posodo odnašamo z gostove desne strani. Če pa je pri obedu družina sama, tedaj bo gospodinji v veliko veselje, če prevzame njen posel morda starejša hčerka ali kdo drug.

Vsaka družina praznuje praznike na svoj način, povsod pa naj vladata ljubezen in razumevanje, da bo praznik tudi v srcih.

. . . za vsak okus

Goveja juha z rezanci.
Dušena kokoš z žličniki.
Pisana solata.
Jabolka s kremo.
Črna kava.

Dušena kokoš z žličniki

1 mlada kokoš, 4 dkg maščobe, jušna zelenjava, sol, nekaj zrn popra, liter vode.

Omaka: 3/8 l kokošje juhe, 2 žlici paradižnikove mezge, ½ žlice moke, 1 rumenjak, sol, poper, malo muškatnega oreščka, 3 dkg surovega masla.

Žličniki: ¼ litra juhe ali vode, 3 dkg maščobe, sol, 13 dkg moke, 2 jajci, kokošja jetra.

Osnaženo kokoš zrežemo na dele, ki jih na vroči masti opečemo po vseh straneh, nato pa jim dodamo na debelo zrezano jušno zelenjavo, jo malo popražimo, zalijemo z vodo, solimo in popramo. Posodo pokrijemo in počasi dušimo. Ko je kokoš mehka, jo poberemo iz posode, juho precedimo, jo odmerimo 3/8 litra in jo ponovno pristavimo k ognju. Primešamo ji paradižnik, z moko razmešan rumenjak, dišave, nazadnje še surovo maslo. Po potrebi dosolimo.

Žličniki: Juho ali vodo z maščobo in soljo zavremo, odstavimo, vmešamo moko in tako dolgo mešamo na ognju, da se testo loči od posode. Ko se testo prav malo ohladi, mu primešamo jajci in zmleta surova jetra. Z žlico izoblikujemo žličnike in jih skuhamo v vreli, slani vodi.

Dele kokoši zložimo na pogreto ploščo ali v plitvo skledo, naokrog naložimo žličnike in prilijemo omako. Zraven ponudimo

pisano solato.

Kuhan krompir zrežemo na tanke rezine. Prav tako razrežemo na kocke posebej kuhano zeleno, korenček in rumeno koleraba. Pripravimo še malo sesekljane čebule, peteršilja, zrezane kumarice, vložen grah, gorčico, majonezo in kis. Če imamo doma še kak košček salame ali pečenke in sira, zrežemo na kocke še to. Sedaj vse skupaj narahlo pomešamo in začinimo z majonezo, gorčico, potrebnim kisom, soljo in poprom. Ob robu primerne sklede položimo oprane liste zelene solate, v sredino sklede pa nadevamo pisano solato. Lepo je, če položimo na solatne liste še jajčne rezine. — Za sladek sklep prazničnega kosila pa presenetimo družino še z

jabolki s kremo.

Letos nam ne bo težko izbrati za vsako osebo eno lepo jabolko. Potrebujemo pa še 2 žlici sladkorja, limono in marmelado. Jabolka olupimo, odvzamemo peščišče, pokapamo z limoninim sokom in potresemo s sladkorjem. Tako pripravljena dušimo s prav malo vode, da so mehka, vendar pa morajo ostati cela. Sedaj pa vzamemo četrt litra mleka, žlico moke, lupinico od limone, 2 jajci, sladkor po okusu in vaniljin sladkor. Dobro razžvrkljamo mleko z jajci, sladkorjem in moko in da bo ta krema gosta, vse skupaj stepamo nad soparo. Jabolka zložimo v stekleno skledo in jih okrasimo z marmelado v vdolbini, kjer smo odstranili peščišče. Vse skupaj pa polijemo s kremo ter serviramo toplo ali ohlajeno.

Na veliki četrtek posvečujejo sveta olja

Na vsej zemeljski obli na veliki četrtek pristopijo škofje v svojih stolnicah k sv. maši in ob asistenci 12 duhovnikov, 7 diakonov in 7 subdiakonov posvetijo trojno sv. olje: bolniško olje, sv. krizmo in olja katehumenov.

Posvečevanje olja sega v prve čase krščanstva, vendar je v različnih časih in v različnih krajih imelo nekatere posebne zunanje oblike. Dekret kongregacije sv. obredov pa je leta 1955 določil, da se mora v vseh škofijskih cerkvah na veliki četrtek dopoldne obhajati »Missa Chrismatis« (Maša za posvetitev olja).

Olje je vselej imelo velik pomen v verskem življenju. V starem zakonu so mazilili z oljem kralje, preroke in duhovnike.

Bog je zapovedal Mozesu, da naj šator zaveze, skrinjo zaveze, mizo z obrednimi posodami, sedmerokraki svečnik s pritiklinami, žgalni oltar in žrtveni oltar mazili »s svetim oljem«. V prerokbah je napovedani Mesija, Odrešenik, imenovan kot »maziljenec Gospodov«. Maziljenje z oljem pomeni torej posebno posvetitev Bogu.

V novi zavezi pomeni maziljenje izraz gostoljubnosti in izkazovanje časti, nadalje je zdravilno sredstvo in znamenje posebne božje milosti. Ime Kristus pomeni »Maziljeni«. Pri tem seveda ni mišljeno dejansko maziljenje, ampak Kristusov božji izvor.

Določitev velikega četrtka za posvečevanje sv. olja pade v 4. stoletje po Kristusu, ker so ta dan določili za krstni dan in so potrebovali sv. olja. Tudi vzhodna Cerkev se je glede posvečevanja sv. olj v glavnem držala podobnih načel kot rimska.

Posvečenje olja sme v rimski katoliški Cerkvi izvrševati samo škof. Le leta 1444 je papež Evgen IV. podelil nekemu vikarju iz reda frančiškanov pravico, da v Bosni posvečuje sv. olja.

Toda dočim je v rimsko katoliški Cerkvi posvečevanje vseh treh sv. olj pridržano škofu, velja to v vzhodni cerkvi samo za sv. krizmo. Sprva je imel to pravico samo patriarh v Carigradu. Pravica posvečevanja sv. krizme je veljala dolga stoletja kot eden izmed znakov vrhovnosti tega patriarha nad drugimi. Toda sčasoma so si tudi drugi patriarhi pridobili to pravico. Bolgarski že v 13. stoletju, ruski v 17. stoletju in v preteklem stoletju tudi romunski in drugi.

Za kaj se pa danes uporabljajo sv. olja:

1. bolniško olje za maziljenje bolnih, kot krepčilo za dušo, za odpuščanje grehov in ozdravljenje.

Sv. olje se uporablja tudi pri posvečevanju zvonov.

2. olje katehumenov, tudi »Oleum salutis« imenovano, pa se uporablja za maziljenje pri krstu kot obramba proti satanu. Uporabljajo ga tudi pri posvečevanju duhovnikov in pri posvečevanju oltarjev.

3. najbolj češča je uporaba sv. krizme. Po izvršenem krstu mazilijo novokrščenca še s sv. krizmo, kajti s tem pripada v družino »maziljencev«. Povrh tega spominja to na običaj minulih stoletij, ko so novorojenčke krščevali in birmali obenem. Pri sv. birmi škof pokriža birmanca s sv. krizmo na čelo, kajti samo tako je zakrament veljaven.

V posebno obilni meri pa se uporablja pri škofovskem posvečenju. Maziljenje na glavi opozarja na škofovo učeniško in vodniško oblast. Maziljenje rok pa je znak njegove posvečevalne pravice.

Olje se uporablja pa tudi pri kronanju kraljev. V Franciji in Angliji so bili mnenja, da je to olje božjega izvora. Pobožna legenda namreč pravi, da je sv. Remigij mazilil pri kronanju frankovskega kralja Klodviga z oljem, ki mu ga je prinesel angel iz nebes.

Kronanih glav je danes vedno manj in kronanja vedno redkejša. Pač pa se kraljestvo Kristusovo vedno bolj širi in v vedno več božjih hramih na veliki četrtek škofje posvečujejo sv. olja, simbol božjih milosti.

Ugledni koroški možje slovenskega rodu

(Iz zapuščine pokojnega prelata Valentina Podgorca)

Prošt Valentin Limpl

(Nadaljevanje in konec)

Čez leto dni so ga zopet prestavili v slovenski del škofije in sicer v Rožek. Z Limplovim prihodom se je versko življenje zelo poživilo. Poskrbel je katekizme za otroke. Skrbno se je pripravljal za pridige, ki so bile zanimive in poljudne, da je ljudstvo kar vrelo v cerkev; pa tudi pri krščanskem nauku popoldne je bilo vselej mnogo poslušalcev. Obiskoval je bolnike in po hišah tudi nabiral ude Mohorjeve družbe. V kratkem času je pridobil 15 dosmrtnih udov.

Toda leta 1899 je bil zopet prestavljen, topot na samotno gorsko župnijo Ojstrico pri Spodnjem Dravogradu. Ondi je bilo treba popraviti zanemarjeno cerkev. Za novo leto 1900 je na glavnem oltarju že stal lep nov kip Srca Jezusovega. Vsa Ojstrica je bila v prazniškem razpoloženju. Toda ni se še dobro udomačil, ko je že zopet moral naprej, topot v Šmarjeto pri Velikovcu. Pa tudi tu je ostal eno samo leto. Da se izogne neprestanemu romanju iz župnije v župnijo, je napravil župnijski izpit in zaprosil za župnijo Čajniče. Odličnemu in vnetemu duhovniku te male in skromne župnije niso odrekli. Ondi je vse že bilo ponemčeno, tako dobro je delovala šola. Ostal je ondi devet let. Bil je župnik Limpl takrat še mlad in poln volje. Širil je katoliške časopise, prirejal verske pobožnosti, med njimi tudi misijon. Pridigoval je slovensko in nemško. Župnijsko cerkev je prenovil in nakupil nova mašna oblačila. Zaradi vsega tega je imel mnogo potov, letanja in skrbi. Ti napori so mu zopet spodjedli zdravje in stara bolezen jetika se mu je povrnila. Ko je obležal, so mu naročili za postrežbo sestro usmiljenko iz Celovca. Zdravnik je majal z glavo, ko so prihajali zaskrbljeni župljani ter sosedni duhovniki spraševat, kako je z bolnikom. Toda pred bolniško posteljo si je dal postaviti kip lurške Matere božje. Nad posteljo pa je imel v dosegu roke zvonček. Kadar mu je bilo posebno hudo, je zazvončkljal in molil, kličoč Marijo na pomoč. V župni cerkvi so se pa zbirali siromaki, ki jim je bil župnik vselej dober oče ter molili za njegovo okrevanje. In res je Limpl znova ozdravel. Vse se je čudilo. Vendar spričo tolikih molitev in prošenj Bog skoraj ne bi mogel ostati gluh!

Leta 1910 je na Kapli na Dravi umrl župnik Janez Ogriz. Ker je prav tisti čas Limpl bil predsednik duhovniške sodalitete Srca Jezusovega, zato ni bilo primerno, da pastiruje nekje daleč v nemškem delu dežele. Sobratje so ga prosili, naj se poteguje za izpraznjeno župnijo in on se je njihovim prošnjam vdal. Tako je leta 1910 zapisal v župnijsko knjigo v Kapli: »Danes je bila tukaj umeščena moja malenkost.« Obenem je bil imenovan za dekana. Znova je šel z vsemi močmi na dušnopastirsko delo, dokler se ni zgodilo nekaj strašnega. Ta dogodek opisuje ranjki častni kanonik Štefan Singer takole: »Dne 16. februarja 1921 pride ob 10. uri zvečer v župnišče neznan fant klicat župnika na spoved k Možiču v Resnik. Limpl seveda, nič hudega sluteč, še luči ni prižgal, da bi prišlecu pogledal v obraz. Stopi v cerkev po sveto obhajilo in pokliče cerkovnika. Ko prideta gospod in cerkovnik do Dobrave, zagledata tik ob smrekovi živi meji človeka, ki je vtem že oddal več strelov proti župniku in mežnarju. Mežnar je padel na tla, vendar ga je strel samo ožgal. Gospoda pa je zadel en strel v levo roko nad laktom, druga krogla mu je predrla prsi, skozi obleko pa je šlo še pet strelov. Kljub temu se gospod in mežnar, ki je medtem vrstal, obrneta in hitita nekaj korakov vstran. Pa zagledata ob drugem koncu ograje, nekoliko bolj oddaljenega, drugega napadalca. Ta je sprožil še štiri strele, ne da bi kaj zadel. Župnik je hotel še naprej, toda mežnar ga je le prepričal, da z ozirom na to, kar se je zgodilo, bolnika sploh ni. Stopila sta v gozd. Mežnar je odhitel v Borovlje po orožnike, gospoda so pa z vozom prepeljali domov in naslednji dan v Celovec v sanatorij. Na srečo rane niso bile smrtne in gospod je po več mesecih okreval. V Kaplo pa se ni več vrnil.«

Orožniki so zločinca iskali, toda niso ga našli. Nek nemški poslanec je v prijateljski družbi vedel povedati, da so mu že na sledi, potem pa je zadeva nekje obtičala, čeprav so si ljudje šepetali na uho: Ta je! in toliko, da niso s prstom kazali za njim. In ko se je čez nekaj časa tisti človek ponesrečil, so ljudje govorili, da ga je zadela božja kazen.

Škof je potem Limpla imenoval za prošta v Podkrnosu, vendar on te službe ni več nastopil. Ostal je v Celovcu in prevzel oskrbništvo Družbe sv. Mohorja. Zadnja leta svojega življenja se je posvetil delom krščanske ljubezni. Skrbel je za obnovo Tretjega reda sv. Frančiška po naših farah, obnavljal je bratovščine Živega rožnega venca, Marijine družbe.

Težka in bridka je bila njegova življenjska pot, pot gorečega koroškega slovenskega duhovnika, ki je vselej ostal zvest svojemu rodu in je živel zgolj za svojega Boga. Sam je živel po naukih, katere je oznanjal. Ko je ležal še bolan v sanatoriju, so prišli k njemu njegovi sovražniki in ga prosili za spoved. Vedel je, da je tisti, ki je nanj streljal, bil nahujskan, zato je njemu in vsem njegovim somišljenikom odpustil po geslu: »Oče saj ne vedo, kaj delajo . . .«

„Osservatore Romano" o komunah na Kitajskem

Vatikansko mesto — Agencija »Italia« — Glasilo Svete stolice piše o prisilnem uvajanju takoimenovanih komun v rdeči Kitajski. Komune, pravi, niso drugo ko mobilizacija milijonov in milijonov ljudi za prisilno delo, ki naj poveča industrijsko izdelavo, kmetijsko pridelavo ter izpopolnjuje vojaško izurjenost in pripravljenost državljanov.

Komune obsegajo po dvajset tisoč ljudi. Ti dobivajo nagrado za delo navadno v obliki živeža, nekaj pa tudi v denarju. Red v komunah zagotavlja tako imenovana ljudska milica. Delovni čas znaša 8 ur, prav toliko ga je določenega za počitek, dve uri sta namenjeni ideološki, dve vojaški vzgoji, ostalo pa gre na račun obedov in drugega.

Kot ljudje, pravi »L'Osservatore Romano«, smo dolžni z vsemi silami ugovarjati proti takemu stanju. Kot kristjani se moramo upreti uničevanju človekove osebnosti, ki je ustvarjena po božji podobi, ter moramo obsoditi surovo in popolno zanikavanje pravic, ki gredo vesti posameznika in njegovemu verskemu prepričanju.

Človeško bitje, nadaljuje vatikanski dnevnik, ni drugega ko neznaten delec v tem strahotnem stroju. Naj bo bodočnost tega kitajskega poskusa taka ali drugačna, cena zanjo je prestrašna in nesorazmerna z morebitnim uspehom, ki ga hočejo doseči. Nova organizacija spreminja Kitajsko v velikansko taborišče za prisilno delo. Otroci so odtegnjeni družinski vzgoji, obiskovanje cerkve nevarno, če ne dejansko nemogoče. Že prihajajo poročila, da so v nekaterih krajih katoliška svetišča spremenili v delavnice ali skupne spalnice. Prisilna selitev družin razbija osnovne človeške skupnosti. Verski položaj na deželi je strašen, v mestih pa zapovrstjo zapirajo katoliške in tudi protestantovske cerkve.

Katoličane dolže nazadnjaštva in nasprotovanja komunistični partiji. Ponekod jih silijo, da se morajo javno izreči za ločitev od Rima, češ da na Kitajskem ni mogoče služiti dvema gospodarjema . . . Komunistična Kitajska, zaključuje »Osservatore Romano«, je zaprt svet, toda ne tako zaprt, da ne bi iz njega mogla uhajati resnica o dejanskem stanju.

FRAN ERJAVEC: 231

KOROŠKI SLOVENCI

III. del.

Ker mu za navedene ukrepe ustava iz l. 1799. ni dajala potrebnega polnomočja, je šel preko nje, začel na svojo pest izdajati najprej izjemne zakone, nato je pa ob pokornem pritrjevanju svojega senata začel spreminjati tudi ustavo samo, ne da bi se brigal za skupščino. To je vzbujalo seveda pri enem delu skupščine hudo kri, toda Bonaparte je odvrnil, da je treba ustvariti tako ustavo, da je vlada ne bo prisiljena kršiti, a nasproti onim, ki so se posebno spotikali nad njegovim ravnanjem, je izjavil: »Jaz sem vojak, sin revolucije, in ne bom trpel, da bi me zasramovali kot kakega — kralja.« Tako je prihajal že v drugem letu svojega konzulata v vedno ostrejše nasprotje ravno z onim meščanstvom, ki ga je dvignilo na oblast, a ki je imelo spričo Bonapartejevih uspehov na bojiščih, spričo uvajanja reda v deželi in spričo vidnega izboljšanja državnih financ vedno manj opore v širokih ljudskih množicah. Bonaparte bi se bil lahko že tedaj iznebil skupščine, vendar je smatral za primerneje, da ta odobri poprej še nekatere njegove nadaljnje načrte.

Za razorožitev protirevolucionarjev in ustalitev notranjega reda se je zdelo Bonaparteju najvažnejše, da doseže pomirjenje s Cerkvijo. Že dne 5. VI. 1800. je izgovoril v Milanu zgodovinske besede: »Nobena družba ne more obstajati brez morale, a nobene morale ne more biti brez vere; samo vera pa daje tudi državi močno in trajno oporišče.« Razen tega tudi od ločitve Cerkve od države ni pričakoval nobenih koristi, pač bi pa s pritegnitvijo duhovščine odvzel rojalistom najmočnejšo oporo in priklenil tudi veri zveste predele tesneje na francosko skupnost ne glede na to, da je tudi mnogo revolucionarjev obsojalo verski razkol ter je bilo v enem delu vodilnega izobraženstva že opažati nastopajoči verski preporod (Chateaubriand). Ker takega pomirjenja ni mogel pričakovati od protirevolucionarne duhovščine, se je hotel sporazumeti neposredno z Rimom. Čeprav mehkobni papež Pij VII. ni bil bojevnik, kot njegov prednik (tega so dali Francozi l. 1798. celo odpeljati v južno Francijo, kjer je naslednje leto umrl), je bilo vendarle težko pustiti na cedilu škofe, ki so se nekako žrtvovali proti revoluciji (50 jih je emigriralo, kjer so jih vzdrževali Angleži), toda na drugi strani pa papež navzlic nasprotovanju mnogih kardinalov ni mogel prezreti dejstva, da bi Bonapartejeva ponudba prinesla globoko pretreseni Cerkvi v Franciji očividne koristi. Papež tudi ni imel prav nobenega povoda ozirati se na Avstrijce in Napolitance, ki so mu zasedli njegovo cerkveno državo, a če bi pristal na odstavitev protirevolucionarnih škofov, bi mu bila pa na drugi strani podrejena galikanistična duhovščina, ki je delala Rimu že od nekdaj velike preglavice.

Pogajanja, ki so se začela takoj po bitki pri Marengu, so bila večkrat resda jako napeta, toda dne 16. VII. 1801. je končno vendar prišlo do podpisa konkordata. Ta je proglasil katoličanstvo za vero večine Francozov, vrnil zaplenjene cerkve bogoslužju in zagotavljal svobodno vršitev službe božje, država je prevzela vzdrževanje škofov in župnikov in dovoljena je bila obnova semenišč, a papež se je obvezal pozvati emigrirane škofe, da se odpovedo svojim sedežem, Bonaparte pa enako tiste škofe, ki so potegnili z revolucijo proti Rimu, tako da bi bil mučni cerkveni razkol spravljen s sveta. Oblast novih škofov, ki bi jih imenoval Bonaparte, potrjeval pa papež, bi bila jako razširjena in ti bi lahko potem tudi uspešneje skrbeli za lojalnost podrejene jim duhovščine nego svetne oblasti, omejena je bila pa obnovitev samostanov. Za ravnatelja bogočastja je postavil Bonaparte Portalis-a, versko jako gorečega moža, ki je bil sicer prepričan galikanec, se je iskreno prizadeval za obnovo verskega in cerkvenega življenja. Revoluciji naklonjeni škofje so se takoj uklonili vsi, a od protirevolucionarnih škofov se jih je 46 soglasilo s konkordatom, 36 je pa ostalo še nadalje neuklonljivih in ti so bili potem odstavljeni. Protikonkordatski škofje so našli nekaj malega privržencev tudi med verniki in ta malo pomembni razkol se je vlekel potem še do novejših časov.

Odobritev konkordata je naletela v pariški skupščini na trdovraten odpor. Bonaparte ga je skušal omiliti s tem, da je izdal še »organske člene o katoliškem bogoslužju«, s katerimi je samovoljno poostril odvisnost Cerkve od države. Ker pa še niti sedaj ni bilo gotovo, če ga bo skupščina sprejela, je izvedel kratko in malo nov državni udar.

(Dalje prihodnjič)

Politični teden

Po svetu . . .

V mesecu maju se sestanejo zunanji ministri

Letošnje poletje obeta biti sezona mednarodnih konferenc. Po mesecih grožnj in napadov, ultimatov in mračnih napovedi je menda Sovjetska zveza sedaj sprevidela, da na ta način ne bo pripravila zapadnih sil do popuščanja, nasprotno vsi znaki kažejo, da jih skupna nevarnost zbližuje. To je menda sprevidel tudi sam Hruščev. Minuli teden je sklical tuje novinarje v svojo pisarno v moskovskem Kremlju. Kot da bi prvi žarki pomladanskega sonca tudi pri njem naredili mali čudež, je bil doslej tako ostrobesedni Nikita pooseblјena milina. Dejal je, da ultimat glede Berlina (češ da ga morajo zapadne sile do 27. maja izprazniti) ni bil mišljen kot ultimat in da se bo dalo o zadevi še naprej mirno govoriti, da je nadalje sovjetski načrt za mirovno pogodbo za Nemčijo le zgolj predlog, o katerem se bo treba še pogovoriti. Priznal je zapadnim zaveznikom pravice do Berlina in po njegovih besedah sodeč sploh ni nobene reči na svetu, o kateri se ne bi dalo v miru porazgovoriti.

Komentarji na Zapadu so bili edini v tem, da novega preobrata v Moskvi ni moč tolmačiti kot slabost sovjetske vlade, ampak zgolj kot novi člen v verigi sovjetskih taktičnih presenečenj v tej hladni vojni, ki deli svet v dva tabora. Le v Berlinu z nekoliko tesnim srcem opazujejo razvoj, kajti to mesto je na sredi v igri za svetovno prvenstvo med dvema orjakoma, kot ponazarja spodnja podoba.

Razgovori Mc Millan — Eisenhower

Po posvetovanjih z evropskimi državniki je britanski ministrski predsednik Mc Millan poletel preko oceana, da se pogovori z ameriškim predsednikom Eisenhowerjem o skupnem stališču na bližnji konferenci zunanjih ministrov velesil, ki bo v mesecu maju v Ženevi.

Spotoma se je Mc Millan ustavil v Ottawi, prestolnici Kanade, da si zagotovi diplomatsko podporo kanadske vlade za svoje načrte. To mu je tudi uspelo. Zato je nasmejan priletel v Washington, kjer so ga ameriški uradni krogi sprejeli zelo prijazno, vendar z gotovo zadržanostjo, kajti zadnje čase britanska in ameriška politika nista plesali vedno po istih notah.

Ameriški predsednik Eisenhower je svojega britanskega gosta povabil v par deset kilometrov oddaljeno podeželsko vilo, ki nosi ime Camp David. Zaslovela je po tem, ker sta v njej med zadnjo vojno Churchill in Roosewelt po enotedenskih posvetovanjih skuhala »Operacijo Trizob«, kot je bilo ime načrtu za izkrcanje zavezniških sil na francoski obali v Normandiji, da razbremenita Stalinove vojske na vzhodu ter zadata smrtni udarec Hitlerju. Dva dni sta se sedanja naslednika obeh medvojnih prijateljev posvetovala v vili Camp David, to pot o tem, kako spravita v škripce svojega nekdanjega vojnega zaveznika, Sovjetsko zvezo, ter zagotovita, da se »železni zastor« ne zapahne tudi nad Berlinom in morda nad vso zapadno Evropo.

Po koncu posvetovanj je bilo izdano uradno sporočilo, ki sicer pravi, da sta si bila oba državnika v vseh glavnih točkah edina, vendar ne pove, v čem obstaja ta edinost. Brez dvoma drži, da je britansko-ameriška sloga izšla iz teh razgovorov okrepljena. Čeprav ni bilo o nobenem vprašanju zavzeto kako dokončno stališče, je vendarle kazno, da je hladnokrvni Anglež z gladkimi aristokratskimi manirami, a slonovsko trdo kožo le pregovoril ameriškega predsednika Eisenhowerja, da se spusti v nove razgovore s Sovjetsko zvezo. To je ameriška vlada doslej odklanjala z utemeljitvijo, da nima nobenega pomena voditi pogovore s partnerjem, ki nobenega dogovora ne spoštuje. Čeprav temu stališču Angleži ne ugovarjajo, pa menijo, da je iz takih pogovorov kljub temu moč izvleči kaj koristnega, samo — znati je treba. Da Angleži zase to znajo, so že večkrat dokazali, ne ve se pa, ali so Amerikancem izdali skrivnost svojega recepta, ki ga pa sicer v glavnih potezah ni težko uganiti.

Zaščitne atomske eksplozije v vsemirju

Ameriška zunanja politika je v zadnjih dneh postala nekoliko bolj trdna. Sicer niso bili izdelani kaki novi jasni politični koncepti, pač pa je New York Times prinesel obširno poročilo o treh atomskih eksplozijah v višini 500.000 km nad zemljo. Že lani poleti so radijski tehniki po vsem svetu zabeležili nerazumljive in nerazložljive motnje pri radijskih oddajah. Poročilo v omenjenem listu pravi, da so te motnje, ki so povzročile kratkotrajne prekinitve oddaj, bile posledica teh eksplozij, ki jih — razen informiranih znanstvenih postaj v Ameriki — nihče na svetu ni zabeležil. Pri tem se je izkazalo, da bi take eksplozije lahko obdale zemljo s plastjo nevtronov, ki bi sovražne atomske in vodikove bombe predčasno sprožili, to je visoko v svetovnem prostoru, daleč pred ciljem. In vse daljometne rakete bi se izkazale kot drage, a brezkoristne, da celo nevarne igrače, ker bi utegnile eksplodirati celo nad ozemljem tistega, ki jih je izstrelil. Zopet se uresničuje stari pregovor: Kadar si je en človek izmislil boljše orožje, si je drugi kmalu izmislil še boljšo obrambo.

. . . in pri nas v Avstriji

Dne 18. in 19. marca je bilo zadnje zasedanje avstrijskega parlamenta pred novimi državnozborskimi volitvami, ki bodo 10. maja 1959.

Koalicija, o kateri so trdili, da je postala že delanezmožna, je še v zadnjih dneh spravila vrsto zakonov skozi glasovalni stroj. Brez dvoma sta za nas najbolj pomembna zakona o šolstvu in o slovenščini kot uradnem jeziku na sodiščih. O teh dveh zakonih poročamo na drugem mestu obširno.

Zaradi praznikov se volilna borba ni pričela v polnem obsegu, pač pa so poslanci na posameznih zborovanjih že napovedali stališča posameznih strank. OeVP predvsem obravnava zadevo o avstrijskih obveznostih do ameriških in angleških petrolejskih družb. To vprašanje je zaradi teda nujno, ker so Amerikanci zaprli vse kredite, katere je vlada dobivala redno vsako leto iz ERP fondov. Za lansko leto so Amerikanci pridržali 850 milijonov šilingov, s katerimi je vlada v svojih gospodarskih načrtih računala in jih ni dobila. Nadalje se OeVP huduje nad socialisti, da so oni zabranili sprejetje kmetijskega zakona, ki naj bi dal avstrijskemu kmetijstvu nekoliko močnejšo hrbtenico posebno za slučaj, da bi morala država znižati carinske postavke na kmetijske pridelke v okviru evropske integracije. Tudi vprašanje najemnin bo igralo še vedno važno vlogo pri ureditvi stanovanjskega problema. Lastniki starih hiš iz dohodkov najemnin ne morejo popravljati razpadajočih stanovanjskih hiš in tako tudi razmerno veliko število novih zgradb ne more stanovanjske krize bistveno zmanjšati.

Socialisti se posbeno ponašajo s tem, da se je njim posrečilo nekoliko zmanjšati prispevke kmetov v mlečni fond in sicer od 15 na 10 grošev, torej mora dobiti kmet za liter mleka 5 grošev več.

Socialisti v svojih zborovanjih tudi poudarjajo, da je bil razpust parlamenta in razpis volitev v teh težkih notranje in zunanjepolitičnih prilikah nepotreben, ker je parlament ravno v zadnjem času dokazal delazmožnost in delavoljnost.

S strani OeVP je bilo slišati, da bi stranka hotela vladno koalicijo po volitvah razširiti tudi na FPÖ. Verjetno pa se to ne bo posrečilo, kakor se tudi leta 1956 ni, ko je tedanji državni prezident to stranko označil kot v vladi za nezaželeno.

FPOe bo seve v svoji volilni propagandi operirala z nacionalnimi gesli okoli južnega Tirola in okoli koroških Slovencev. Tedaj, ko je Hitler pod parolo »Heim ins Reich« delno celo prisilil južne Tirolce do izselitve iz njihove lastne domovine, so ti isti krogi molčali ali celo sodelovali, danes pa kričijo na vse grlo.

In na Koroškem

pa bodo za volitve zopet na vse pretege obetali in iznašali načrte, kako hočejo pomagati zaostalemu južnemu delu dežele. Na programu je velika elektrarna v Kazazah ter podjunska železnica iz Pliberka do Labota. Projekt elektrarne jemljejo merodajni vsekakor resno, kajti Avstriji primanjkuje električnega toka in bo pri tem našlo delo tudi domače prebivalstvo, ki se na stotine in stotine vsak vozi na delo v Celovec in drugam, ker takega dela doma ne najde. Podjunska železnica pa zaenkrat drči le po političnih tračnicah. Seve ne smemo biti presenečeni, ko nam bodo na volilnih zborovanjih govorili o popravljanju državnih in deželnih cest ter drugih gospodarskih načrtih. Slavili bodo vsi, kako so demokratično rešili obveznosti iz državne pogodbe do koroških Slovencev in jim dali celo več, kakor predvideva in predpisuje državna pogodba sama.

Trgovinsko ladjevje sveta

(AI) V zadnjih letih so vse pomorske države z veliko naglico gradile trgovinske ladje, da zadovoljijo naraščajočo potrebo po teh prevoznih sredstev, ki prek morij in oceanov spajajo kontinente in posredujejo prevoz dobrin, ki jih skokoma naraščajoča proizvodnja stavlja človeštvu na razpolago.

Prvo mesto v trgovinski mornarici sveta imajo Združene države s 4.301 ladjo in s prostornino 25 milijonov 589 tisoč 596 ton. Takoj za njimi je Anglija s kakimi 5.400 ladjami in 20 milijoni 285.776 ton. Z ladjami Britanske državne skupnosti naraste to število na 8.067 ladij in 24 milijonov 655.125 ton.

Za tema prvakoma se zvrščajo: Norveška (2.624 ladij, 9,384.835 ton), Japonska (2.413 ladij, 5,465.442 ton), Italija, Holandija (1.966 ladij, 4,599.788 ton), Sovjetska zveza (1.390 ladij, 2,965.819 ton).

Posebno mesto zaradi naglega razvoja ima Zahodna Nemčija, ki je konec lanskega leta štela 2.379 ladij s skupno 4,077.475 tonami. Francosko trgovinsko ladjevje šteje 1.307 enot in dosega 4,337.935 ton. Švedska ima 1.218 ladij s 3,303.078 ton, Danska pa 751 ladij in 2,054.687 ton.

Za temi državami prihajajo Argentina, Grčija in Španija.

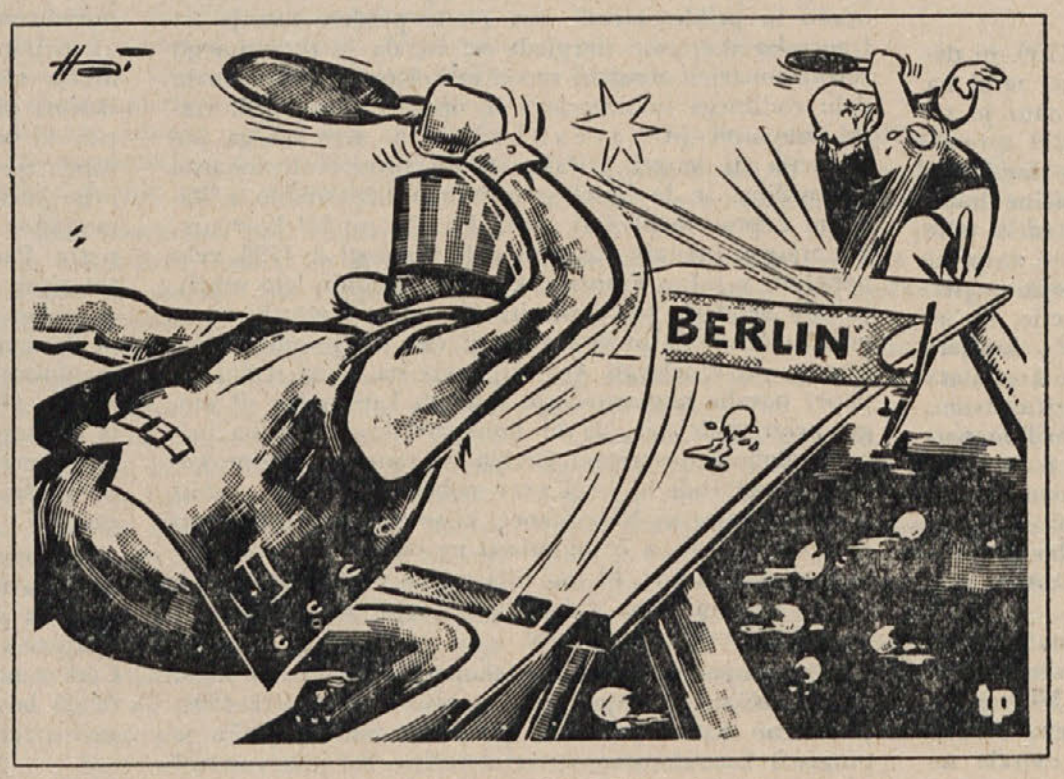

Sodobni politični šport

SLOVENCI
doma in po svetu

Univ. prof. dr. Marij Rebek - 70-letnik

Minuli teden je v Gradcu obhajal 70-letnico rojstva dr. Marij Rebek, redni profesor za organsko kemijo na Univerzi ter izredni profesor za kemijo in kemično tehnologijo na Tehniški visoki šoli istotam. Na posebni slavnostni akademiji sta rektorja obeh najvišjih znanstvenih zavodov izrekla jubilantu priznanje za njegovo delo, ki ga je izvršil. Predstavniki kemične industrije so pa izrekli prof. Rebeku še posebno zahvalo za vzorni institut za kemično tehnologijo lesa in celuloze, ki ga je v povojni dobi ustvaril v Gradcu in čigar predstojnik je.

Pa to ni prvo veliko delo te vrste jubilanta, ki je Slovenec iz Trsta. V dobi med dvema vojnama je bil profesor na tehnični fakulteti Univerze v Ljubljani in je odločilno sodeloval pri izgradnji te mlade ustanove, ki je nastala v zelo skromnih razmerah leta 1919 in se je tudi po idealnih prizadevanjih prof. Rebeka razvila v res moderen učni in znanstveni zavod, ki so mu prav imena znanstvenikov kot Rebek, Samec, Vidmar in drugi, pripomogla tudi do mednarodnega priznanja. Prav posebne zasluge si pa je prof. Rebek pridobil pri gradnji kemičnih institutov ljubljanske univerze in pri vzgoji znanstvenih sodelavcev.

Tako v Ljubljani kot tudi v Gradcu je šlo skozi roke prof. Rebeka več generacij slovenskih študentov, ki danes kot upoštevani tehniki delujejo pri javnih in zasebnih ustanovah. Radi ustrezamo prošnji enega izmed njih, da — tudi v imenu ostalih — objavimo naslednje vrstice zahvale:

„Na tisoče slovenskih študentov študira danes na lastni univerzi v Ljubljani. Predavanja poslušajo v svojem materinskem jeziku in to v vseh panogah moderne znanosti in umetnosti.. Z ustanovitvijo slovenske univerze se je naš narod postavil v vrsto drugih kulturnih narodov kot enakopraven soustvarjalec evropske kulture.

Če greš danes mimo modernih institutov Ljubljanske univerze, se nehote vprašaš, kje in kdo so tisti pionirji, ki so takorekoč iz nič postavili temelje današnji mogočni ustanovi. Delo in ljubezen, ki jo je prof. Rebek posvetil slovenski univerzi sta tako velika, da pri odgovoru na to vprašanje nihče ne bo mogel iti mimo njegovega imena.

Tudi Univerza in Tehnična visoka šola v Gradcu uživata sadove njegovega dela.

Raztreseni po vsej zapadni Evropi, vam izrekajo, spoštovani gospod profesor, Vaši nekdanji graški študentje, iskrene čestitke k Vašemu jubileju. Želimo Vam in Vaši milostljivi gospe, ki Vam je vedno razumevajoča stala ob strani pri Vašem delu, še mnoga lepa leta v metropoli zelene Štajerske."

Slovenski pesniki v italijanščini

V Padovi (Italija) je pri založbi Bino Rebellato izšla zbirka sodobnega jugoslovanskega pesništva. Zbirko je uredil Osvaldo Ramous, ki je izbrana dela tudi prevedel. V njej je zastopanih skupno 55 slovenskih, hrvatskih, srbskih in makedonskih pesnikov. O vsakem je urednik spisal kratke življenjepisne podatke. Sodobno slovensko književnost zastopajo Oton Župančič, Tone Seliškar, Alojz Gradnik, Vida Taufer, Edvard Kocbek, Mile Klopčič, Božo Vodušek, Matej Bor in Ivan Destovnik-Kajuh. Izbor seveda še zdaleka ni popoln, vendar predstavlja koristen pripomoček italijanskemu občinstvu za boljše umevanje slovenske poezije ter poezije narodov na vzhodni obali Jadrana sploh.

Jubilej slovenske radijske oddaje v Ameriki

V mestu Milwauke (USA) vodita Dolores in Louis Ivanchich že 7 let radijske oddaje v slovenščini. Oba sta že v Ameriki rojena Slovenca. Za ta jubilej sta priredila slavnostno akademijo na ondotnem Narodnem domu, ki je bila zelo dobro obiskana. Proslavo so začeli z ameriško in slovensko himno. Slovenski občinski svetnik g. Schiemenz je pozdravil oba radijska kulturna delavca v imenu oblasti, župnik slovenske fare sv. Janeza č. g. Klavdij Okorn pa je prinesel pozdrave slovenskih poslušalcev ter obema želel obilo uspeha tudi v bodoče. Na programu je bil Jankovičev orkester, s solističnimi točkami pa je nastopil priljubljeni pevec Anton Šubelj, ki je odpel vrsto slovenskih narodnih pesmi. Sledila mu je sopranistka Dolores Ivanchich z izbranimi arijami iz velikih oper ter slovenskimi narodnimi pesmimi. Plesna skupina je podala raj „Slovenski nagelj", a zelo se je vsem priljubil pevski zbor „Prešeren" iz Chicaga, ki je izvajal slovenske umetne pesmi. Najstarejši obiskovalec prireditve je bil 85-letni John H. Vodnik, ki je v Ameriki že nad 50 let. „Samo te salamenske noge me nočejo več nesti kot preje," je dejal, „drugače bi še plesal, tako je bilo veselo."

Pri nas na Koroškem

SELE

(Prihod in odhod . . .)

Lep parček sta bila lani koncem maja mladi Spodnji Čevh Jožef Kelih in njegova izvoljenka Brigita Maurer, ko sta stala pred poročnim oltarjem. Letos 10. marca pa sta prejela od Boga v dar parček: deklici dvojčki. Na očetov god ju je v Celovcu krstil g. kaplan Matko na ime Jožica in Jerica. Skoro istočasno se je istotam za enega Jozeja pomnožila družinica cestnega uslužbenca Tomeja Maka, pd. Mačnika. Naj novorojenčki obema družinama pomnože rodbinsko srečo!

V ponedeljek 23. marca zjutraj je po daljšem bolehanju dobro pripravljen preminil Albin Lexe starejši, gostilničar, pd. Mažej. Prej je bil posestnik Dovjakove kmetije v Šmarjeti, leta 1932 pa je po stricu Tomažu Olipu podedoval Mažejevo in Tesnovo hišo. Pred par leti je izročil šmarješko posestvo sinu Božidarju, selsko pa sinu Albinu in se podal v pokoj. Najstarejši sin Zdravko je bil že bogoslovec, pa je leta 1941 padel na severni fronti. Sedaj je odšel tudi oče za njim. Naj uživa večni mir!

Pismo izpod Dobrača

Dne 7. januarja in 14. februarja praznuje gorjanska fara sv. Valentina. Ob teh dneh pride po navadi veliko častilcev sv. Valentina v Gorjane, ter »opašvajo«; kakor je pač pri Zilji navada, Valentinov oltar. Vsi pa, ki smo bili letos iz sosedne fare, se nismo mogli dovolj čuditi, da se v gorjanski fari še danes najdejo ljudje, ki si upajo motiti duhovnika med pridigo, kot se je to letos zgodilo, da je moral preč. g. župnijski upravitelj pridigo prekiniti. Je to pač lepa reklama za faro, ki prosi za lastnega župnika že dalj časa. Z zaskrbljenostjo opazujemo, da je vsak dan več Štefanovih kamenjancev, ki imajo ob vsaki pridigi sicer Boga na ustih in z vsakim kamnom, ki ga vržejo na slovenskega duhovnika mislijo, da so storili Bogu dopadljivo delo.

Drugo Valentinovanje, 14. 2., se je sicer zavleklo celo v noč. Pa ne tako dolgo v cerkvi, temveč v Gorjanski gostilni. Tudi ugledni gorjanski mežnar in organist, pd. Žnevk, se je napotil proti večeru tja z namenom, da si kupi cigaret in pa steklenico piva. Toda komaj se je hotel usesti k drugim gostom, so že začele padati zbadljivke »čuši, titovci« itd. Žnevk se ni pustil izzvati in je mirno odšel domov.

Pa tudi šolska komisija je bila v naših krajih. Tole se je zgodilo. Fantič je prišel iz šole domov in pravi: »Mat, nco je bva pa Schulkommission v švuli.« »Ja so te pa kej barali?«, je hitro vsa v skrbeh mati. »Ja,« pravi fantič »sa me barali, kak doma žabariste.« »Ja koj s pa ti reku,« reče mati. »Js sn pa reku, da žabarima doma ki pa svabenjan«, odvrne fantič. »Ja ti prasneti mare, zakoj s pa to reku«, se je zadrla mati. »Pa saj tote hdiče tude prej na pabija, da b mvov trvoka prej prov padvčite.« Nato žena še vsa razburjena možu: »Ti prasnete mandlc ti, ta h'dičeva čušarija gre gonc ad tjebe vn. To pride vse ad tvaje žvahte san z Draščc.« Sedaj se je zadrl še mož proti ženi: »Ja ti prakleta baba ti, to ma ja pvub le ad tjabe, saj tvoja mati še jani basjede pa njemščan na zna.«

Ko je šolska komisija v gorjanski šoli svoje opravila, se je, kakor povedó, podala proti Drevljam, kjer jo je čakalo pred neko kmečko hišo nekaj zaskrbljencev za nemštvo z namenom, da bi se nekaj pomenili, pa je menda neki član komisije kratkomalo odvrnil, da so že v šoli izvedeli kar so hoteli, nakar se je podala komisija naprej. Pravijo, da se je nekdo celo podal s svojim vozom za komisijo, menda reševat gorjansko nemštvo . . .

Na Ziljski Bistrici pa je tudi letos na drugo postno nedeljo prikorakal takozvani »Kriegerverein« s svojo zastavo v cerkev. V pridigi je preč. g. župnik med drugim tudi omenil, da je poleg na bojnem polju padlih zakrivila zadnja vojna tudi tisoče in tisoče smrtnih žrtev v koncentracijskih taboriščih, na tisoče nedolžno umorjenih itd. Nakar je menda g. župnik še rekel, da se ne spominjamo samo na današnjo nedeljo vseh teh žrtev, ampak se vsako nedeljo in pri vsaki sv. maši spominjamo vseh teh žrtev.

Še istega popoldneva pa smo imeli priložnost slišati sovražno kritiko pridige po gostilnah doma in celo na italijanski meji in v Trbižu. Je to lep dokaz, da to društvo pač ne goji zgolj spomin na mrtve vojake, ampak, da se je tudi v njem ugnezdil duh, ki nima nič skupnega s spoštovanjem mrtvih . . . in živih.

Pred 50 leti v dobrolski šoli

Poslanec dr. Weissmann je v svojem govoru v državnem zboru na Dunaju, ko je priporočal sprejetje novega šolskega zakona za Koroško, med drugim potožil, da so člani parlamentarnega pododbora za manjšinsko šolstvo, čigar predsednik je on, morali s strani predstavnikov manjšine slišati očitek, da je Avstrija kriva številnega nazadovanja koroških Slovencev v zadnjih 80 letih. Bilo bi odveč poslancu Weissmannu dokazovati resničnost te ugotovitve. Pač pa resnici na ljubo objavljamo spomine koroške Slovenke, ki je pred 50 leti hodila v ljudsko šolo v Dobrli vesi.

Šola v Dobrli vesi je imela takrat pet razredov, v vsakem je bilo po okrog 100 otrok. Tako je bilo tudi v mojem razredu. Razen 4 so bili vsi otroci slovenskih staršev, pa še tisti štirje Nemci so bili iz priseljenih uradniških družin. Tako je ena učenka bila učiteljeva hčerka, v razredu smo imeli še notarjevega sina in hčer ter hčer nekega železničarja iz Sinče vesi. V odmorih nam je bilo prepovedano med seboj govoriti slovensko, češ »da se bomo bolje in hitreje naučili nemško«.

V prvem razredu je moralo biti vse dvojezično, tako berilo kot tudi pisanje. Iz slovenščine smo prevajali v nemščino, kot miza — Tisch, riba — Fisch itd. V naslednjih razredih pa je bil ves pouk nemški, brez obvezne slovenščine. Pač pa sta bili na teden dve uri prostovoljne slovenščine. Starši otrok so morali z lastnoročnim podpisom izjaviti željo, da njihovi otroci hodijo k slovenski uri.

Nekateri nezavedni starši so rekli: »Slovensko otroci itak znajo, naj raje pridejo domov in delajo«, kajti posebno poleti je bila vsaka roka na kmetijah dragocena. Tako se je zgodilo, da je od 100 otrok ostalo pri slovenski uri le kakih 20 ali manj. Ta ura je bila po navadi popoldne, kot zadnja ura, od 4. do 5. ure, ko smo že itak bili vsega učenja siti. Zato je po navadi učitelj dejal, da, ker nas je itak malo, ni vredno, da bi se kaj učili. Povedal nam je kako povest ali pa smo zapeli kako pesem. Nikdar nismo kaj pisali ali čitali iz berila, ki smo ga imeli. Tudi ni bilo nikdar kake pismene naloge. Tudi tisti, ki smo ves čas hodili k slovenskim uram, na koncu nismo znali napisati tudi najbolj priprostega slovenskega sestavka.

Tako se je zgodilo, da sem v svojem nemškem spričevalu ob izstopu iz šole imela same »sehr gut«, ko sem pa hotela neki prijateljici pisati pismo v slovenščini, pa sem naletela na hude preglavice. Pismo sem napisala kar v nemškem pravopisu z vsemi tistimi ostrimi znaki za s in podobno. To pismo pa je prišlo pred oči staršem, ki so bili zavedni Slovenci. Dejali so: »No, če se v 8. letih prihajanja v šolo nisi naučila slovensko pisati, se boš pa sedaj doma.« Vpisali so me v slovensko katoliško izobraževalno društvo. Tam smo se učili deklamacije in igre, kar nam je bilo v veselje. Morali smo si vloge kar sami prepisovati in pri tem smo se vsaj nekoliko navadili slovenske pisave.

Krščanski nauk v šoli je bil slovenski. Pri njem smo tudi brali iz slovenskega katekizma in Zgodb sv. pisma. Tako smo se mimogrede navadili slovensko brati.

V šoli smo imeli veliko nemško knjižnico, iz katere smo si smeli izposojevati knjige. Brali pa jih nismo radi, ker so bile vse nemške in večina izrazov itak nismo razumeli. Mnogo raje pa smo prebirali knjige iz knjižnice č. g. kaplana (gospod T. Ulbing), ki so bile slovenske in veliko lepše vsebine. Spillmanovi romani in povesti Krištofa Šmida so romale iz roke v roko. Menda ni bilo knjige v kaplanovi knjižnici, ki je ne bi bili prebrali.

Kljub temu pa je takrat oblast od šolskih vodij zahtevala znanje slovenščine, kajti sicer pouk v prvem razredu sploh ne bi bil mogoč. Zato je po upokojitvi nadučitelja A. Drea bil imenovan za njegovega naslednika domačin Kogelnik, čeprav bi po službenih letih imel prednost učitelj Koberer, toda ta ni znal slovensko.

Že takrat so bili mnogi učitelji hudo zagrizeni Nemci. V petem razredu smo imeli učitelja Schönherrja, ki je bil iz Nemčije in smo ga imenovali »rajhovec«. V našem razredu je poučeval risanje. Nekoč nam reče, da naj za skušnjo vsak nariše, kar koli hoče, kako rožo, kak predmet ali kar mu pač pade na misel. Neka učenka nariše lonček nageljnov, kot jih imamo na naših domovih, z zelenimi listi in rdečimi cvetovi. Ko je učitelj naše risbe pregledal, prinese list z nageljni učenki in ga vrže na klop, rekoč: »Die hat aber einen windischen Fächer gezeichnet!« in pod nageljnom je bila zapisana velika trojka. Tista učenka v vseh razredih ni imela niti ene trojke, tudi v risanju je imela vselej najboljši red, enojko.«

Tako pred 50 leti. In danes. Tudi danes se v Dobrli vesi še glase deklamacije in še uprizarjajo igre v slovenskem jeziku.

STROJE

za poljedelstvo dobavlja najugodneje

RUTAR

DOBRLA VES — EBERNDORF

Gradbeni material vseh vrst dostavljamo na dom.

Naše prireditve

Farna mladina v Št. Janžu v Rožu priredi na velikonočni ponedeljek igro

»Z LASTOVKAMI«

pri Tišlerju. Začetek ob pol 8. uri zvečer. Vabimo vse na to zanimivo igro iz sodobnega življenja.

Farna igralska družina Št. Jakob v Rožu vabi na izredno lepo ljudsko igro

»REVČEK ANDREJČEK«,

ki jo bodo uprizorili na velikonočni ponedeljek, ob 2. uri popoldne **pri Pušniku v Ločah.**

Ne zamudite te lepe prilike, da to popoldne preživite ob Revčku Andrejčku in ljubeznivi Marički. Še enkrat lepo vabljeni!

„Pasijon" v Globasnici
tudi na velikonočni ponedeljek

Zaradi velikega zanimanja bo predstava za vse tudi na velikonočni ponedeljek ob 2. uri popoldne. Predprodaja vstopnic za to predstavo bo samo pri prevozniku Štefanu Sienčniku v Dobrli vesi ter gostilnah Štekl in Šoštar v Globasnici.

CELOVEC

RED SLUŽBE BOŽJE

v velikem tednu za slovenske vernike v Celovcu in okolici:

Obredi velikega tedna kakor tudi slovesnost Velike noči bodo v cerkvi novega bogoslovja (Tarviser Strasse 30) ob Lendkanalu.

Veliki četrtek: ob 7. uri zvečer sv. maša v spomin zadnje večerje s skupnim sv. obhajilom vernikov.

Veliki petek: Ob 7. uri zvečer začetek pretresljivih obredov v spomin Jezusove smrti, razkrivanje križa, skupno sv. obhajilo vernikov.

Velikonočna vigilija: Na veliko soboto ob 7. uri zvečer (tokrat izjemoma že zvečer in ne opolnoči, ker nam je cerkev le zvečer na razpolago) začetek velikonočne vigilije — blagoslov velikonočne sveče, berila, obnova krstne obljube. Nato slovesna sv. maša z obhajilom vernikov.

Velika nedelja — Velika noč: Ob 9. uri zjutraj sv. maša v cerkvi novega bogoslovja.

Vse te dni je pred sv. obredi in po možnosti tudi med obredi — prilika za spoved.

Vsi verniki iz Celovca in okolice so vabljeni, da se udeležé sv. obredov velikega tedna in da prejmejo v teh dneh tudi sv. zakramente.

OBJAVA

Dne 3. aprila, torej v petek po Veliki noči, je na Državni realni gimnaziji zopet »Dan staršev«. V času od 13. do 14. ure imajo starši priložnost razgovora z vsemi profesorji o učnem napredku svojih otrok.

Ravnateljstvo Državne realne gimnazije za Slovence.

KOTMARA VES

(Mlekarna)

Jeseni smo dobili pri nas mlekarno, ki je posebno nas male ljudi razočarala. Preje smo dobivali pri kmetih mleko, sedaj pa pritiska mlekarna na kmete, da si ne upajo dati več zasebnikom mleka. Samo po sebi bi to ne bilo nič hudega, ko bi nam dajala mlekarna mleko, ki ga dovažajo kmetje, pa žalibog moramo kupovati mleko, ki prihaja iz Celovca, ki je že nekoliko posneto, ki ga pa plačujemo kot neposneto. Gospodinje trdijo, da se to mleko rado prismodi, pač znamenje, da je posneto. Radi bi vedeli, kje ostane naša smetana. Ako nam bo mlekarna še naprej prodajala mleko, bomo segli po samopomoči: nabavili si bomo koze in požvižgali na mlekarno.

(Kotmirška demokracija)

Nemški listi so poročali, da so bili v noči od 15. na 16. marca raztreseni lepaki Kathol. Bildungswerka, zamolčali so pa, da so taisto noč zginili tudi vsi slovenski lepaki. Ostali so samo lepaki marksistične ideologije.

(Kathol. Bildungswerk)

Ta ustanova je priredila pri nas predavanje misijonarja o Avstraliji, ki nas je vse razočaralo, kajti pričakovali smo, da nas bo g. Aufinger navdušil za misijone in nam povedal kaj zanimivega iz misijonov, pa nismo slišali nobene katoliške besede. Edino katoliško je bilo na lepaku ime: »Katholisches« Bildungswerk. Kakor vse kaže, gre tej ustanovi, le za utrjevanje nemštva po naših vaseh. Mi si pod katoliško prosveto čisto kaj drugega predstavljamo.

(Smrt)

Pokopali smo pd. Gašparja iz Medreter. Domači pevci so mu zapeli na domu in na grobu lepe žalostinke. Ogromna udeležba je pokazala, da je značajnega moža, ki je bil do groba in kosti Slovenec, vse spoštovalo. Naj počiva v miru!

(Nezgoda)

Marinjakov Kristl se je v svoji gramozni jami hudo ponesrečil, da so ga s prebito lobanjo in pretresom možgan morali odpeljati v bolnico za nezgode. Želimo mu skorajšnje ozdravljenje!

OBVESTILO

Advokat dr. Ferdinand Miler, Celovec, Bahnhofstrasse 38/II naznanja, da bo pisarna radi praznikov na veliki petek popoldne in celo veliko soboto zaprta.

ZA MLADINO IN PROSVETO:

Pomladno razočaranje

Zora Piščančeva

Vlak drvi v pomladni dan. Skrbno prekopana goriška polja, bistra Soča in jasno nebo. Drevesa v razcvetu, po travnikih svilnata trava, bele skale. Martina ne ve, kje naj bi ustavila svoj pogled. Vse drvi s tako naglico mimo. Vroče je v vlaku. Na skrbno zaprta okna udarjajo sončni žarki. A zdi se, da se nihče zanje ne zmeni. Potniki so pogreznjeni v svoje časopise, z znanci v pogovoru, pomladi, ki sili skozi okno, ne vidijo.

Martini nasproti sedi mlad človek in bere tuj ilustriran časopis. Od časa do časa ga Martina opazuje. Nekaj kakor daljni spomin ji gre preko srca. Temni, skrbno negovani lasje, visoko čelo, mala, skoro otroška usta. Obleka po zadnji modi, brezhibna. Tudi roke so skrbno negovane. Zlat prstan z rubinom jim kar lepo pristoja. Na zapestju lepa svetla ura in zlata zapestnica z imenom na ploščici. Martino mika, da bi prebrala ime, a v istem hipu dvigne sopotnik oči in Martina se prestraši, kakor bi jo zasačili pri kraji.

Moj Bog, te oči, kje jih je vendar že videla . . .? Ne, saj to ni mogoče, da je to tisti mladi kmečki fant, ki je nekoč v vsej iskrenosti in preprostosti stopil v njeno življenje in ji skoro nevede podaril toliko lepih, sončnih ur . . .

Ivan . . . ! Martina se zaman trudi, da bi se spomnila, kdaj ga je prvič videla. Neopaženo je prišel v njeno življenje, šel nekaj časa ob njej skupno pot, nato spet tiho in neopaženo izginil . . .

Da, to je bilo takrat, ko so v Brdih zorele češnje. Domenili so se za nedeljski izlet na češnje. Sami mladi ljudje, ki so zdaj že bogvedi kje po svetu . . . Tudi Ivan je prišel. Čakal jih je na pevmskem mostu in se jim smeje pridružil.

»Ali veste, da bo dež?« je skrivnostno povedal, da so se vsi zasmejali.

»Seveda, če pa si ti zraven.«

Še predno so dospeli v Pevmo, so že začele padati prve debele kaplje. Ivan je nekam izginil.

»Ga vidite, kavalirja? Vedrit je šel, nas pa pustil na cedilu.«

Pa ni bilo tako. Ivan se je kmalu vrnil z velikanskim kmečkim dežnikom.

»Le kje ga je staknil?« so se dekleta smejale in kmalu vse našle zavetje pod ogromnim dežnikom z živo rdečim robom. Debele deževne kaplje so udarjale ob dežnik, cesta je bila vsa v lužah, mladi ljudje pa so šli veseli in nasmejani dalje, kot bi šli v najlepši pomladni dan.

Martina se je spomnila:

»Povejte mi, kam vendar romamo? Ljudje se nam bodo smejali, če jim porečemo, da gremo na češnje v tem vremenu.«

»Le nič ne skrbite, dekleta, kar za menoj. Peljal vas bom h gospodu v Štmaver,« je skrivnostno povedal Ivan.

Dekleta so ustavila korak.

»H gospodu, ali se ti meša? Kdo ga pa pozna?«

»Dovolj je, da ga jaz poznam, ne bo nas zapodil, bodite brez skrbi.«

Ravno blagoslov se je končal, ko so dospeli do cerkve. Ivan je previdno zaprl dežnik, še predno so se ljudje vsuli iz nje. Po malem je še vedno deževalo. Kmalu je prišel gospod in Ivan ga je pozdravil in mu predstavil goriške gospodične.

»Veste, gospod, po pravici povedano, na češnje smo prišli . . . «

»Kar za menoj, če imate pogum lesti na drevesa ob tem vremenu. Imamo jih kar dosti.«

In so šli za gospodom v hrib. Prijazna hišica na samem, nad njo strmo pobočje Sabotina, vse naokrog morje svežega zelenja. Od vse povsod so se ponujale sveže češnje.

»Kar natrgajte si jih, kolikor hočete,« jih je gospod prijazno povabil.

Ivan je kot veverica zlezel na prvo drevo.

»Kam naj jih denem?« ga je zaskrbelo. Pa se je spomnil. »Veste kaj, dežnik razpnite pod drevesom, kar notri jih bom metal.«

Dežnik se je polnil s svežim sadežem, dekleta so že omagovala.

»Saj jih bo dovolj, nehaj vendar, vidiš, da ne zmoremo več!«

»Počakajte, da pridem še jaz doli, potem . . . «

Nenadoma je nekaj počilo nad njihovimi glavami, dekleta še zavpiti niso utegnila in že se je Ivan znašel sredi češenj v razpetem dežniku. Češnje so letele na vse strani, največ pa se jih je oprijelo Ivanovih hlač.

Huronski smeh je privabil še gospoda iz župnišča. Takoj je pogruntal, kaj se je zgodilo, in se rade volje pridružil smehu deklet. Le Ivanu ni bilo do smeha.

Oprijemal se je za zadnjo plat in žalostno gledal razvaline dežnika pred seboj. Samo polomljene špice so molele v zrak, blago pa je bilo vse razcefrano.

»Preveč češenj si se najedel, pa te veja ni vzdržala več«, se je smejal gospod. A ker je bil usmiljenega srca, ga je povabil s seboj v farovž in kmalu se je Ivan vrnil z gospodovimi hlačami. Dežnik pa ga je še vedno skrbel.

»Nič ne skrbi,« so se ga tokrat še dekleta usmilila. Zbrale bomo denar in kupile nov dežnik. Toda kdo naj kmetu spodaj v Pevmi pove, kako je končal prejšnji?«

»To bom že jaz storil,« se je ponudil gospod župnik in vsem se je kamen odvalil od srca, najbolj še Ivanu, ki se je zasmejal, da je odmevalo iz hriba v dolino.

Dekleta bi ne vedela povedati, po kakšni poti jih je Ivan tisti večer vodil proti Gorici, samo da so se ognili Pevmi. Strašansko dolga je bila in za las je manjkalo, da niso štrbunknili v Sočo.

Ivan in Martina sta se potem večkrat srečala. Postala sta si dobra prijatelja in Martina ga je kar pogrešala, če ga par dni ni bilo na spregled. Vendar do resnih pogovorov med njima ni prišlo nikdar, Ivan je vedno vse obrnil v smeh.

Na poletje se je odločil, da gre med gozdarje v Trbiž. Poslovil se je od deklet, Martino pa je še poprosil, naj bi ga prišla obiskat. Obljubila mu je.

Tako so se lepega nedeljskega julijskega jutra vsa dekleta znašla spet v vlaku.

»Kaj, če nas ne bo čakal na postaji?« je dekleta zaskrbelo.

»Saj mu je Martina pisala,« se je oglasila črnolasa Vera in pomenljivo pomežiknila proti Martini. Martina ji ni zamerila. Ljudje govore, tudi če nič ne vedo.

Že od daleč jim je mahal v pozdrav. Dekleta so se oddahnila in kmalu so si razigrani kot otroci segli v roke.

»Le hitro, da ujamemo še koriero, ki pelje k Belopeškim jezerom,« je priganjal Ivan. V korieri je sedel na zadnji sedež poleg Martine.

»Martina, ali si kaj mislila name ves ta čas?«

Začudeno ga je pogledala in se zasmejala.

»Ne preveč. Veš, novo službo sem prevzela, ki me je vso zaposlila. Nimam dosti časa razmišljati.«

»Da, vidim, vse preveč si resna postala. Vidiš,« jo je Ivan prijel za roko, »jaz pa sem mnogo mislil nate v tem času.«

Martina mu roke ni odtegnila. Obšla jo je neka materinska nežnost ob dotiku z Ivanovo žuljavo in od drevesne smole vso očrnelo roko.

»Ti ubogi fant, pozna se ti, da si pošteno delal,« se je Martina izognila odgovoru in skoro nevede pobožala njegovo trdo roko.

Ko so dekleta zagledala jezero, ki se je pokojno srebrilo v objemu smrek, se jim nikamor več ni mudilo. Ivan je bil skoro užaljen.

Martina pa je jezero že videla in jo je vse bolj mikala gozdarska koča, kjer je Ivan prebival.

»Katera gre z menoj, menda me ne boste pustile samo?«

»Trudne smo, tu pa je tako lepo,« je v imenu vseh odgovorila Klara.

»Pa pojdiva, Martina, ve pa naju tu počakajte,« se je ojunačila Vera, ki je Ivana tudi rada videla.

In so šli. Kmalu so prišli do gornjega jezera, ki je divje romantično ždelo sredi belega proda. Potem so se začeli vzpenjati v hrib. Ivan ju je zabaval, a poznalo se mu je, da bi bil najrajši z Martino sam. Martini pa je bilo ljubše tako. Smrekovi gozdovi so skrivnostno šumeli v opoldanski vročini, dišalo je po ciklamnih in po jagodah. Martine se je oprijela rahla otožnost, še sama ni vedela, zakaj. Skrivnost gozdov jo je prevzela. Vera pa je ščebetala kot veseli ptiček na veji in Ivan ji je moral odgovarjati.

Čez dobro uro so dospeli do koče. Strmo nad njo so se dvigale bele pečine Ponc, vse naokrog pa so šumeli gozdovi. Veličastna slika je Martino prevzela do dna. Skoro zavidala je Ivanu, da sme živeti v tem čudovitem kotičku sveta. Potem se je spomnila na njegove žuljave roke.

Šest gozdarjev je sedelo pred kočo. Martini so se zdeli kot divji možje, pa čeravno niso bili še stari.

»Vsaj povedal bi nam, da misliš pripeljati gospodične k nam,« je zagodrnjal Jože in si v zadregi šel preko obraščenega obraza.

»Le brez skrbi bodite zaradi nas,« se je ojunačila Martina, ko je videla njih dobrodušne poglede.

»Če izvolite malo mleka, gospodični? Tu precej piha, kaj ko bi stopili v kočo?«

Privolili sta in kmalu so vsi sedeli okrog ogromnega kotla v kotu koče. Jože je nalival mleko v skodelice.

»So čiste in mleko tudi,« je potolažil Martino, ki se ni mogla otresti rahlega suma ob pogledu na očrnelo kočo. »Veste,« se je skrivnostno sklonil do nje, »kotel je Ivan opral.«

Pri teh besedah so se vsi gozdarji zasmejali, Ivan pa je Jožeta prebodel z očmi in mu rekel:

»Molči, gobezdalo, ne delaj mi sramote.«

»Kaj jaz, ti, ti nam jo delaš, pa še kakšno, daj pusti, da jima povem,« se Jože kar ni dal ugnati.

»Pa jima povej, saj vidim, da te tišči kot greh. Pa to samo Martini na ljubo, ker vidim, da se niti zasmejati ne zna več, odkar je v Gorici pri fajmoštrih v službi.«

»Ivan,« se je Martina zgrozila »predrzen si, da veš.«

»No, le začni Jože, pa nič ne dodaj, kakor je tvoja navada.«

»Vse po pravici, kakor pri velikonočni spovedi.«

Gozdarji so si prižgali pipe, nikomur se to popoldne ni mudilo na delo.

»Tisti dan je bil Ivan dežurni,« je začel Jože počasi pripovedovati. »Skuhal nam je tako kosilo, da me še sedaj po trebuhu zvija, če se spomnim. Težko, da bi ga prašiči jedli. Vso sol, kar smo jo imeli v zalogi, je porabil, tisti cepec. Kaj smo hoteli, molče smo pojedli in se podali spet v gozd na delo. Pa kdo naj vraga dela, če pa mu v grlu peče sam peklenski ogenj. Tiho sem zapustil tovariše in se napotil proti koči. Spomnil sem se, da hrani naš Miha steklenico vina pod svojo slamnjačo. Malo ga bom pocukal, sem si mislil, dolil vode in se spet vrnil. Tam za ovinkom zaslišim neke čudne glasove. Nisem mogel razumeti, ali so človeški ali živalski. Podvizal sem se in, ko sem dosegel našo jaso, sem zagledal tu pred kočo naš kotel, notri pa je nekaj strahovito bingljalo sem in tja. ‚Kakšno strelo pa nam spet pripravlja za večerjo tisti butec,' sem jezno pomislil in se še bolj podvizal. Brž kone je kje staknil kakšnega gamsa in ga sedaj kar živega odira. Kmalu sem spoznal, da z gamsom ne bo nič, kajti gamsi imajo vendar štiri noge, ta pa jih je imel samo dve.

Nenadoma se mi je posvetilo. V ustih sem začutil okus po prismojenem in po soli. Ivan je v svoji vnemi, da bi te žalostne sledove odpravil iz kotla, pogledal pregloboko vanj in nesreča je bila tu. Kar vrglo me je proti kotlu, saj se mi je otroče smililo. A bilo je prepozno. Kotel se je sumljivo zamajal, izgubil ravnotežje in s strašnim truščem zletel v dolino z vso svojo živo tvarino. Komaj da sem utegnil še zaklicati za njim, naj mi pozdravi mamico v dolini, saj sem si lahko mislil, da se ne bo prej ustavil. Pa me ni več slišal, preveč se mu je mudilo. — Prijel sem se za glavo in buljil kot iz uma v tisto živo kroglo, ki je brzela po hribu v dolino. No bila je vsekakor pametnejša kot Ivan. Ustavila se je na spodnji jasi, tik studenca, kamor hodijo ob suši po vodo. Pognal sem se po hribu navzdol in, ko sem prišel do studenca, kaj mislite, da sem videl? Ivan je zlezel iz kotla in ga sedaj že skrbno pral s čisto studenčnico. Še metlice ni izgubil v blaznem teku navzdol. Pogledal sem ga in ugotovil, da je cel, le nad očesom je imel plavo bunko. Pogled na kotel pa me je spravil v obup. Vsi hribi in doline so bili na njem zaznamovani. Pa komaj pred letom dni sem ga kupil v Vidmu. Pograbila me je taka jeza, da sem Ivanu prismolil prav krepko zaušnico. »To je hujše kot v kotlu«, mi je rekel, se malo popraskal za ušesom in spet vneto nadaljeval z ribanjem kotla. Vidite, gospodični, tak je naš mulc.«

Martina in Vera sta se zvijali od smeha, da sta jima kar solze tekle po licih. Ni jima bilo žal, da sta se potrudili do sem gori. Ivan se je samo muzal, strašno imenitno se mu je zdelo, da je on junak položaja.

»Bogve kakšne nam bo še nakuril, če bo še kaj časa tu z nami,« je zaključil Jože in vstal.

Martina pa je kljub temu čutila, kako ga imajo vsi radi in da bi se le stežka ločili od njega.

. . . Pa jih je kljub temu zapustil . . . je razmišljala Martina in ni mogla razumeti, kako da je ta gospod, ki sedi pred njo, tisti navihani Ivan, ki mu ni bilo mar, ne kako je oblečen ne kako počesan in ki ga je bil sam smeh in šala. Kar ni mogla odmakniti oči od njega. Videla ga je, kako je dvignil roko in si popravil lase. Takrat se je v soncu zableščala zlata ploščica na zapestnici in Martina je razločno brala na njej vtisnjeno ime: Gianni. Zabolelo jo je do dna srca.

»Ivan!« Skoro prestrašila se je svojega glasu. Saj ni mislila glasno izgovoriti tega imena.

Ivan je dvignil obraz, zganil časopis in jo pozorno gledal brez besed.

»Ali me res več ne poznaš, ali pa me nočeš poznati?« je bila Martina žalostna in razočarana obenem.

»Martina!« se je sedaj tudi Ivan zavedel in topel žarek mu je šel preko obraza. »Kdo bi te spoznal, ko pa si postala tako elegantna.«

»Isto sem jaz o tebi mislila . . . in po vsej pravici,« je povedala Martina.

»Nismo več pod Poncami,« je sedaj tudi Ivan uganil njeno misel, »a kljub vsemu je bilo tam lepše. Sedaj me je zajelo vse drugo življenje. Pri finančni stražah sem dobil službo in že pet let sem v Piemontu. Privadil sem se in se skoro udomačil . . . Vidiš, sedaj po Veliki noči sem bom poročil. Kaj pa hočem sam na svetu? Škoda, da ni naše krvi, pa bo že kako šlo. Kaj pa ti?« jo je vprašal in se z zanimanjem zazrl v njene svetle oči.

»Jaz? še vedno sem v službi pri . . . «

»Pri fajmoštrih?« se je spomnil Ivan in se zasmejal. A smeh mu ni šel od srca kot nekoč.

»Da, pri njih. Trdi so včasih kot drevesne grče, a človek se vsemu privadi, še posebno ko spozna, da v njih ni hinavščine in se ne znajo pretvarjati.«

»Življenje včasih tudi to zahteva, Martina,« jo je Ivan razumel in se trpko nasmehnil. »Proti toku ni mogoče plavati. Kam pa se pelješ?« je bil radoveden. Resen pogovor mu je postal že mučen.

»V Sv. Križ grem k sorodnikom. Že dolgo nisem bila tam. Zahotelo se mi je sonca in pomladi. Pri morju je tako lepo. Kam pa ti, če smem vprašati?«

»V Trst se peljem, ker me čaka zaročenka. Potem odpotujeva skupaj v Turin.«

»Pa dobro srečo naj ti Bog da in ne pozabi, da si Slovenec.«

Ivan je zardel. »Otroke ne bom mogel vzgojiti v Slovence, sam pa upam, da bom ostal. Na svidenje, Martina, pa brez zamere!«

Izstopila je. Objelo jo je razkošno bogastvo sonca in pomladi; veter ji je božal razgreta lica, rezki vonj morja jo je opajal kot močno vino. Srce pa je ostalo prazno, le trpka bolečina se je prelivala v njej in ji ni dala pokoja.

. . . Zopet eden, ki je v vrtincu življenja izginil.

P*I*S*A*N*O * B*R*A*N*J*E

Velikonočno jutro

Metko je prebudilo pokanje topičev. »Velika noč!« je vzkliknila, se pognala iz postelje in že je šla pozdravljat božjo naravo v zgodnjem velikonočnem jutru. »Kristus je vstal!« je vzklikala narava — in Metkina duša se je veselila: »Gospod je res vstal, aleluja!«

Pri Svetem Andreju je ura udarila dve. Topiči so pokali na vseh koncih in krajih. Jutro je bilo milo, zadnji krajec je bežal pred prvim jutranjim svitom. Vrhovi smrek so se gibali jutru v pozdrav.

Metka je bila vsa v slavnostnem razpoloženju. Ni vedela, ali bi molila, ali bi pela; pa je oboje... Objel jo je slavospev velikonočnega jutra in prevzela jo je lepota domačega polja, domačega kraja, da je sklenila roke, se zazrla v kraje nad zvezdami in duša je prosila: »O Bog, čuvaj in blagoslavljaj naša polja, naše domove!« Ozrla se je tja za vrhove gozda, kjer je brstela njena tiha nada in se nasmihala kot mlada sreča.

Ura v stolpu je udarila tri. Iz vseh cerkva doline in hribov so zapeli zvonovi velikonočno jutranjico in budili družine k slovesnemu Marijinemu češčenju: »Raduj se, Kraljica nebeška, aleluja!« Luči v hišah so se začele prižigati.

Sedaj je Metka morala pohiteti v hlev, da opravi živino. Ta je začudeno gledala, zakaj neki nas budi Metka tako zgodaj. »Le vstanite kravice in voliči — velika noč je danes. Prinesem vam blagoslovljenega hrena in lubja, žegnanega presenca v korita. Pa poškropim vas, da vam bolezni, strup in nezgode ne bodo mogle škodovati.«

Metka stoji pred pisano skrinjo. Praznična janka na bavde, z modrčkom, svetlejši predpasnik in lepa šlebanka z našivi iz grolc je dala njenemu životu ljubek stas. Rdeča svilena rutica krog vratu je pričarala obrazu radosten sijaj, bela vezena »adrca« pa je ovila Metkino glavo v nežen objem. Pušeljc vijolic v nedra, rožni venec v žep, v roke pa mašno knjigo ozrla proti domačemu gozdu na pot, ki drželim veselo Velikonoč. Ves po gozdu diži skozi gozd na hrib...

S krepkim korakom izraža polnim zdravja in zadovoljnosti, je krenila preko dvorišča na cesto proti fari. Okrenila se je še enkrat in s pogledom objela pot iz gozda. »Pa res že gre!« se je vzradostila in zmanjšala korak. Postaven kmečki fant pa je sedaj, ko je zagledal Metko, svoj korak pospešil.

»Dobr ojutro Metka, veselo veliko noč!« je pozdravil Andrej. »Bog daj! Tudi tebi želim veselo Veliko noč, res po gozdu dišiš, Andrej, kako je to lepo!«

»In ti, Metka, dišiš po vijolicah! Ali zame nisi pripravila šopka?«

»No, pa ti dam polovico svojega, vidiš!«

Predelila je dehteče vijolice v dve polovici in mu lepšo polovico vtaknila v gumbnico.

»Saj drugo veliko noč, ko boš ti naša gospodinja, moja žena, dobim celega?«

Metka je samo zardela in tiho rekla: »Da!«

»Imaš pisanko pripravljeno za me?«

»Imam. Bom pa videla, ko prideš popoldne tulčkat, če si se res postil!«

Po vseh poteh in cestah so se zgrinjali ljudje v cerkev k božjemu grobu. Ko pa so gospod župnik vzdignili sveto monštranco iz groba, je zabučala po cerkvi mogočna pesem »Aleluja, aleluja!«

Metka pa ni mogla nič zato, da so ji med pobožnim prepevanjem »Aleluje« uhajale misli na Andrejev hribček, njegove cvetoče češnje, breskve in jabolka. »Vesela aleluja« se je prelivala iz dolge procesije na Andrejeve njive in travnike in njegov dom. Z njenimi mislimi je bil blagoslov velike noči.

Milka Hartman

ČOBAN JOVAN

Gospod je videl, da mu služba ni kaj po volji, zato ga je potolažil:

»Ne boj se, pravzaprav ti ne boš ovc pasel, saj se same pasejo. Ti jih boš samo nadziral. Morda kakšna zboli. Nadziral boš tudi delo, kadar jih bomo strigli. Skratka: potrebujem človeka in nadzornika.«

»Okej, grem!« je dejal Jovan.

Udarila sta v roko in odšla v pisarno, kjer je gospod dobil vse potrebne papirje in informacije. To je bilo hitro urejeno.

Sedla sta v avtomobil in se odpeljala. Med potjo mu je gospodar razlagal, da ima veliko posestvo in toliko ovac, da jih še nikoli niso prešteli in jih najbrž tudi nikdar ne bo. Njegov glavni pridelek je ovčja volna.

»Ti boš pa nadzornik in varuh mojih ovac,« je pristavil gospod.

»Sedaj bom pa čoban (turško — pastir) Jovan,« si je mislil Srb.

Pripeljala sta se v naselje. Bilo je prijazno in čisto. Pred dokaj lepim domom sta se ustavila. Ko sta izstopila, je gospod Jovana povabil v hišo, kjer ju je sprejela gospodarjeva žena, mlada in prikupna gospa.

Pripravila jima je prigrizek. Nikomur se ni nikamor mudilo. Govorili so dolgo v noč, nato pa odšli počivat.

Pastir brez ovac

Naslednje jutro Jovan zgodaj vstane in si obleče staro oguljeno obleko iz taborišča. Stopil je okoli hiše in si ogledal gospodarska poslopja. Iskal je hlev z ovcami, Ni ga našel. Daleč za hišo je opazil veliko šupo, ki pa je bila zaklenjena. Ogledoval jo je okoli in okoli, a je bila brez oken. Imela pa je line na strehi. Prisluškoval je, če se bo morda oglasila kaka ovca v notranjščini. Nič. Vse tiho je bilo.

Tu ga je zalotil gospodar.

»Kaj pa iščeš tod okoli? Ovce?«

Na ves glas se je zasmejal. Jovan ga je samo začudeno gledal.

»Tu notri ni ovac, pojdi z menoj k zajtrku.«

Ko sta vstopila, je gospod pripovedoval ženi, kako je zasačil Jovana pri iskanju ovac na dvorišču.

»Kar preobleci se, danes ne bomo nič delali. Moramo se še marsikaj pogovoriti.«

»Ta je pa dobra,« si je mislil Jovan. »Morda pa me je tale tiček še prav pošteno potegnil.« Razočaranja in skrbi pa ni mogel prikriti.

»Kaj ti je, Jovan? Si morda bolan?«

Jovan je odkimal. Gospodarju pa se je posvetilo.

»Morda ti je dolg čas? Morda si celo izgubil zaupanje?«

»Pokažite mi ovce, da jih bom pasel.«

Gospodar se je od srca nasmejal, ga potrepljal po rami in dejal:

»Nič se ne boj! Se nikamor ne mudi. Sedaj si gotovo še utrujen, ko se nekoliko spočiješ, boš pa pričel z delom.«

Ves dan so sedeli v dnevni sobi na mehkih foteljih in govorili. Razgovor je tekel bolj počasi, ker Jovan pač ni obvladal angleščine. Gospodar mu je prinesel nemško angleški slovar. Tako so se laže sporazumeli. Naslednji dan so še tudi počivali.

Popoldne tretjega dne pa sta se odpeljala na drugi konec mesta. Šla sta v neko trgovino in nakupovala. Najprej krasno lovsko puško in kar cel zaboj nabojev. Za vsako stvar ga je gospodar vprašal, če mu je všeč. — Jovan si je mislil: »Kaj boš mene spraševal, saj ne kupuješ zame.«

Nakupila sta tudi hrane, posode, radio, razno orodje, da se je Jovan kar čudil. Končno sta obiskala še trgovino za obleko. Gospodar mu je kupil dve najboljši obleki in kake tri delovne obleke, plašč, perilo, nogavice, sploh vse, kar je potreboval. Jovan ga je samo vprašujoče gledal in se čudil. Stvar mu je postajala vedno bolj zagonetna. Ničesar si ni mogel prav razlagati.

Ko sta vse nakupljeno znosila v avtomobil, je bil skoraj poln.

Naslednji dan zjutraj je gospodar vzel ključ in šla sta proti tisti veliki šupi, ki je bila že vse dni veliko zaklenjeno vprašanje za Jovana.

Gospodar je odklenil in na stežaj odprl velika vrata. Jovan je mislil, da se bodo iz šupe zapodile ovce, a je obstal kot pribit pred velikim dvomotornim letalom.

Gospod je stopil v letalo in pognal motorja. Počasi je zapeljal na velik tlakovan prostor pred hangarjem.

Vse, kar sta prejšnji dan nakupila, sta znosila v letalo, nato pa sedla in se lepo zložno odpeljala. Sedela sta vsak na svojem udobnem sedežu.

Vreme je bilo krasno, jasno in brez vetra. Mirno sta plavala nad pokrajino, ki jima je kmalu izginila izpred oči. Začel se je nov svet. Jovan je gledal z letala: gozdovi, travniki, reke, puščava, polje in veliki pašniki. Ko sta se tako že dokaj dolgo vozila, je Jovan opazil, da letita nad velikansko ravnino. Več ur za njima je ostal obljudeni svet, mesta, vasi, ljudje in civilizacija. To je bila divjina.

Gospodar je začel spuščati letalo. Jovan je pa opazil lepe bele lise, ki so se premikale po zeleni travi. Planjava je bila nepregledna, le tam daleč, daleč zadaj je bila obrobljena z gozdovi.

Letalo je pristalo. Ves začuden je Jovan opazil majhno hišico, ki je prej niti videl ni. Vedel je, da sta na mestu. Znosila sta vse nakupljene reči v kočo.

Resno in slovesno se je postavil gospodar pred Jovana in dejal:

»Jovan, to je sedaj tvoj dom, tvoja delavnica, tvoja pisarna, tvoja kraljevska palača. Tu boš gospodoval in kraljeval. V začetku ti bo morda malo dolgčas, pa ne dolgo. Videl boš, da ima tudi ta kraj svoje zanimivosti. Ko si vse urediš v koči, boš šel ven na prosto, v naravo, med ovce. Tvoja ljubica in spremljevalka ti bo puška. Nabojev imaš dovolj... Ovac ti ni treba šteti, tudi jaz jih nisem še nikoli preštel, tvoj prednik jih ni in ti jih tudi ne boš.«

Jovan je začudeno gledal okrog sebe in v glavo mu je padlo vprašanje: Čemu je ta človek njega — tujca — najel za to delo. Za tako visoko plačo bi lahko dobil domačina. Gospodar pa, kot da je uganil njegove misli, je dejal:

»Nekako v enem letu sem izgubil dva čuvaja. Ko sem jima pripeljal hrano, sem prvega našel zabodenega v koči, drugega pa zunaj ne daleč od koče.«

Jovanu so se naježili lasje.

»Kako je to mogoče?« vpraša Jovan. »Ali nista imela puške?«

»Seveda sta jo imela. Vidiš tam v daljavi so gozdovi in tam prebivajo prvotni prebivalci Avstralije. Mi jim pravimo kratko »divjaki«. Nič se jih ne boj! Če me boš ubogal in boš pameten, ti ne bodo nič storili. Imajo navado, da pridejo vsako toliko časa in vzamejo nekaj ovac, ki jih rabijo za prehrano, kadar jim zmanjka divjačine. Tvoja prednika sem opozoril na to, da naj jim nikar ne branita jemati ovac in se ne prepirata z njimi. Pa me nista ubogala, A ti me raje ubogaj...! Sedaj odhajam. Vsakih 14 dni pridem in ti pripeljem hrane in vsega, kar boš potreboval.«

Podal mi je roko in dejal: »Z Bogom in srečno!«

(Nadaljevanje na 8. str.)

JULES VERNE: 68

Potovanje na Luno*)

Orodje, krampi, rovače in razna posoda in potrebščine, ki jih je Nicholl preudarno izbral, vreče z raznim semenjem in steblike, ki jih je Michel Ardan nameraval presaditi na lunina tla, vse to je bilo lepo zloženo v gornjih predelkih izstrelka. Tam je bilo tudi nekakšno podstrešje, kamor je potratni Francoz nakopičil vsakovrstno kramo. Kaj vse je pravzaprav shranil tja, ni nihče vedel in šaljivi fant ni hotel dajati o tem nobenih pojasnil. Tu in tam je splezal po železnih, k steni privitih klinih v svojo ropotarnico, kamor si je izgovoril dostop samo zase. Tam je še in še brkljal in nekaj urejal. Hitro je segal z roko v neke skrivnostne škatle in prepeval zraven z nemuzikaličnim glasom kako staro francosko pesmico, ki je potnike nekoliko razvedrila.

Barbicane je z zanimanjem opazil, da so ostale rakete in druge pirotehnične priprave take, kakor so bile. Te velike, silno močno nabasane rakete naj bi zavirale prehiter padec krogle, kadar bi preletela nevtralno črto privlačnosti in padla na luno. Sicer pa bi bil ta padec na luno 6 krat počasnejši kakor na zemljo zaradi razlike v masi obeh nebesnih teles.

S pregledom inventarja so bili torej vsi zadovoljni. Potem so šli opazovat vesoljstvo skozi stranska okenca in skozi lino na dnu krogle.

Isti prizor. Ves nebesni svod je bil posejan z zvezdami in s tako čudovito jasno vidnimi ozvezdji, da bi vsak astronom norel od veselja. Na eni strani je žarelo sonce, podobno žrelu razbeljene peči in se s svojo blečečo oblo brez odsvita živo odražalo od črnega ozadja neba. Na drugi strani je odbijala njegove žarke luna, ki je bila videti sredi zvezdnega neba negibna. Tam dalje pa se je pokazala na svodu temnejša, srebrno obrobljena lisa, ki je tičala v nebesnem svodu, ko da ga je preluknjala – to je bila zemlja. Tu in tam so se kopičile meglice ko debeli kosmi ozvezdnega snega, od zenita pa do njegove nasprotne točke v globini spodaj pa se je raztezal velikanski obroč neotipljivega zvezdnatega prahu — tista »Rimska cesta«, sredi katere velja sonce samo za zvezdo četrte vrste!

Opazovalci kar niso mogli odtrgati oči od tega novega in tako nenavadnega prizora, ki ga ne more predočiti noben opis. Kako jih je spodbujal k premišljevanju! Koliko neznanih čustev jim je vzbujal v duši! Barbicane je pod vplivom teh vtisov hotel potovanje ovekovečiti in je beležil uro za uro vsa doživetja na tej prvi etapi. Mirno mu je tekla izpod peresa velika pisava, ki je odevala vsebino v malce trgovski slog.

Ta čas je matematik Nicholl še enkrat pregledal formule za poti izstrelkov in sukal številke s čudovito spretnostjo. Michel Ardan se je pogovarjal zdaj z Barbicanom, ki mu sploh ni odgovarjal, zdaj z Nicholom, ki ga niti ni slišal, z Diano, ki njegovih teorij ni razumela, in s samim seboj; sam se je spraševal in si odgovarjal, hodil je sem in tja in se ukvarjal s tisočerimi malenkostmi, čepel je zdaj med spodnjim oknom, zdaj visoko gori pod stropom in ves čas brundal popevčice. V tem mikrokozmu je predstavljal francosko živahnost in zgovornost in lahko mi verjamete, da sta bili dobro zastopani.

Dan — oziroma bolje rečeno, kajti izraz ni točen — tistih dvanajst ur, ki tvorijo dan na zemlji, so zaključili z obilno, odlično pripravljeno večerjo. Pripetilo se ni še ničesar takega, kar bi potnikom omajalo zaupanje in pogum.

Zato so polni nad in vere v uspeh mirno zaspali, medtem ko je krogla nadaljevala svojo nebesno pot z enakomerno pojemajočo hitrostjo.

ČETRTO POGLAVJE

Malo algebre

Noč je minila brez kakega posebnega pripetljaja. Pravzaprav je beseda noč napačna. Položaj izstrelka se glede na sonce ni nič spremenil. Astronomsko povedano je bil na spodnjem koncu krogle dan, na njenem zgornjem koncu pa noč. Kadar torej uporabljamo v tej zgodbi ti dve besedi, pomenita čas, ki mine med sončnim vzhodom in zahodom na zemlji.

Potniki so spali že zato tako trdno, ker je bilo videti, da se izstrelek kljub svoji silni hitrosti sploh ne premika. Nič ga ni izdalo, da leti skozi svetovni prostor. Še tako hitrega gibanja organizem ne more občutiti, če se vrši v praznem prostoru ali pa če se zračne plasti gibljejo s predmetom vred. Noben prebivalec zemlje ne čuti hitrosti, s katero se giblje zemlja in vendar znaša ta hitrost 108.000 km na uro. V teh pogojih ne čutiš niti gibanja niti mirovanja. Vsako telo je v nekakšnem »nevtralnem« stanju. Če miruje, bo mirovalo toliko časa, dokler ga ne premakne kaka tuja sila. Če se giblje, se ne bo ustavilo vse dotlej, da naleti na svoji poti na kako oviro. To težnjo teles, da ostanejo v gibanju ali v mirovanju, imenujemo inercijo.

(Dalje prihodnjič)

ČOBAN JOVAN

(Nadaljevanje s 7. strani)

Kralj pustinje

Jovan si je najprej uredil kočo. Vse svoje stvari je lepo spravil v red. Zdelo se mu je, kot da si ureja prostor v baraki, kot nekoč v taborišču. Samo tu je bilo lepše, imel je dobro obleko in obutev, imel je lepo sobo, kuhinjo in druge manjše prostore za hrano in za druge svoje stvari. Najbolj pa je bil vesel svoje ljubice — puške. Nekaj vojaškega je zaplapolalo v njem. Bil je kot nekoč doma: svoboden, brez gospodarja, sam svoj gospod in kralj vsega, kamor mu je segalo oko. Bil je srečen. Našel si je delo, ki si ga je vedno želel.

Stopil je na prosto. Puško je del prek rame in se najprej razgledal okrog koče, nato pa za brezimnimi tropi. Ovac je bilo nekaj tisoč, morda celo desettisoč. Šel je nekoliko naokrog. Videl je, kako obširno je njegovo področje. Tropi so ostajali zunaj noč in dan skozi vse leto. Ovce so se popolnoma same komandirale. Pustinja z dobro zeleno travo jim je dajala dovolj paše. Preko pustinje je tekla voda, ki je zginjala nekje daleč.

Bil je zadovoljen, samo ena misel mu je grenila življenje: divjaki.

Prvi obisk

Nekako čez teden dni so se pojavili. Bili so štirje, res pravi divjaki. Njih polt je rjavkasto črna. Lasje precej dolgi in popolnoma črni. V laseh so imeli razne okraske, ptičje perje itd. Bili so na pol goli. Bili so oboroženi z nekakšnimi sulicami in znanimi »boomerangi«.

Jovan jih je gledal s precejšnjim nezaupanjem. Prihajali so proti koči. Puško, ki jo je nosil vedno pri sebi, je za vsak slučaj vzel z rame. Prislonil jo je k nogi in jo držal za cev.

Divjaki so se mu približali zelo mirotljubno. Iz njihovih kretenj je spoznal, da ne nameravajo nič hudega. Prišli so kot nekaka deputacija. Pred kočo so se ustavili. Poglavar je stopil za korak naprej in govoril nek pozdrav. Jovan ni razumel ničesar. Klanjal se jim je in prikimaval. Ko je poglavar prenehal govoriti, je stopil k vsakemu in ga po srbsko pozdravil s tem, da je dvignil roko k čepici. Vsak se mu je zarežal v obraz. Jovan je spoznal, da so zadovoljni. Začeli so kazati na ovce. Jovan jim je pritrdil in hotel oditi. Zadržali so ga in mu kazali, da bodo odšli sami. Odšli so.

Ovce bi lahko polovili kar z rokami, toda raje so se poslužili svojih boomerangov (izg.: bumerang. To je ploščat kos lesa v obliki upognjene roke, ki ga divjaki zelo spretno uporabljajo kot orožje. Op. ur.). Vsak si je izbral svojo ovco, pomeril in vrgel. Nihče ni zgrešil. Štiri mlade živali so obležale. Zadeli so jih na ramena in odšli.

Isti dogodek se je potem vsaki mesec nekako dvakrat ponovil. Jovan jim ni branil jemati ovac. Bilo jih je itak preveč, da bi se zaradi njih zameril divjakom. Kar v složnosti je živel s temi, ne baš preveč prikupnimi sosedi.

Sumljivo povabilo

Nekega dne je Jovan že od daleč opazil tropo divjakov. Bilo jih je več kot običajno. Videl je, da nosijo nekaj s seboj. Ko so se približali, je videl, da imajo nekako košaro, ali bolje nosilnico, kajti košara je bila pritrjena na dva droga. Prepričan je bil, da mislijo natovoriti več ovac. Jovan se je zmotil. Vzeli so najprej dve ovci, nato so se pa približali Jovanu.

Pristopil je eden izmed divjakov in Jovana po njihovem domačem načinu pozdravil ter ga povabil, da naj gre z njim. Ko prideta do skupine, mu pokaže na košaro. Bila je prava nosilnica z udobnim sedežem. V njej je bilo dovolj prostora za enega človeka, celo za dva, če se malo stisneta . . .

Jovan je opazoval vse to in ni vedel, kaj pravzaprav hočejo. To je opazil tudi poglavar in ga povabil, da naj sede v nosilnico, ker bo šel z njimi. Jovanu je postalo toplo. Toda on jim tega ni pokazal, ampak je korajžno sedel v koš. Brez obotavljanja so štirje divjaki dvignili košaro na ramo in odšli. Hitro so jo mahnili proti oddaljenemu pragozdu.

Pot se je vlekla in Jovan je imel dovolj časa za premišljevanje. Obhajala so ga kaj neprijetna čustva, ko je pomislil, da ga divjaki lahko kratko malo pohrustajo. »Lahko me pojedo v obari ali pocmakajo v omaki«, si je mislil. Na misel sta mu prišla njegova dva uboga prednika. Bil je prepričan, da ga bodo umorili. Samo toliko so si menda premislili, da bodo njega raje pojedli, nego pustili zabodenega ležati blizu koče. Končno pa je Jovan s silo odstranil vse te skrbi, ko se je domislil, kako je vsa štiri leta med vojsko srečno ubežal smrti tudi v najhujših nevarnostih in samega sebe je prepričeval, da se bo tudi sedaj že kako izmazal.

Njegovo pozornost je zbudila okolica, da je pozabil na smrt in na neprijetne misli. Bližali so se pragozdu, ki je bil svojevrsten. V Avstraliji je drevje drugačno kot po ostalem svetu. Tudi divjačine skorajda ni opazil. Videl je le majhno skupino neke vrste volkov in zajcev, ki so se podili po stepi.

Po pragozdu so hodili precej dolgo, a divjakom se je poznalo, da so tu doma. Gozd je postajal redkejši. Opazil je prve »domove« divjakov. Nekaj prekelj je stalo pokonci, za streho pa nekaj slame ali ločja.

Na presekanem, očiščenem in razhojenem prostoru med kolibami se je karavana ustavila. Nosila s košem in Jovanom so postavili na tla. Odšli so k poglavarju. Čeprav je bilo Jovanu tesno pri srcu, kadar je pomislil, da iz njega lahko v kaki dobri uri narede golaž, je sedaj korakal z divjaki samozavestno, vzravnan in moško.

Najprej so ga poglavarju predstavili. Glavarja je po sprejemnih slovesnostih Jovan pozdravil po vojaško. Glavarju je to očividno bilo všeč. Tudi poglavar ga je pozdravil dostojanstveno in prijazno. Ko je bila avdienca pri kraju, so Jovanu dali znamenje, da naj sede. Seveda so se posedli kar na tla. (Konec prihodnjič)

TEXTIL - JANESCH

TRGOVINA ZA VAS:

Blago za ženske obleke — Blago za moške obleke — Moško in žensko perilo
Posteljno perilo — Delovne obleke — Damske obleke iz lastne delavnice

Kdor želi kvalitetno blago, kupi pri **TEXTIL-JANESCH**

KLAGENFURT—CELOVEC
Völkermarkter Platz 1,
Völkermarkter Strasse 9.

Paul Feval:

Rodbina

Danes prinašamo zaključek te zgodbe, ki se je začela v prejšnji številki (na str. 7) a je nadaljevanje pomotoma izostalo. Ur.

»Zlezi name, pomagala ti bom. Položi svoje male nožice na moja ramena in drži se dobro . . . «

»O, mama moja!« je plakal otrok. »Nočem!«

»Podvizaj se, prosim te, morda se bo voda še ustavila. Če se boš opiral name, boš lahko vzdržal nekoliko dlje; da se rešiš le ti, pa bo dobro . . . Zbogom, dete moje, srčece moje, spominjaj se svojega očeta in svoje matere . . .«

Umolknila je, kajti voda ji je zalila usta.

Nad valovi ni bilo videti ničesar več, samo še svetlo glavico malega Roka in gubo njegove modre obleke, ki je plavala nad vodo.

Prav tisti trenutek je pa stopila tudi svetovinolska Devica iz najvišjega cerkvenega okna, kjer je utonilo že vse, in je zapustila svoj preplavljeni oltar v cerkvi, da se zateče v nebo. S seboj je vzela tudi svoje darove. Ko je prijela svoj pajčolan, je opazila tudi svetlo glavico malega Roka in rob njegove modre oblekce. Devica se je ustavila.

»To dete je moje,« je dejala. »To vzamem tudi seboj.«

In res, prijela ga je za mehke kodre, misleča, da ga bo lahko dvignila. Toda otrok je bil težak, zelo težak, za tako majhno telesce tako težak, da je morala presveta Devica izpustiti vse svoje darove in mu podati obe roki.

Ko je tako odvrgla vse, platno, tkanine in rože, je končno lahko dvignila dete in tedaj se ni več čudila njegovi veliki teži: Sabina, njegova mati, se ga je umirajoča oklepala in umirajoč se je zatem oklepal matere še oče.

»Ah!« je dejala prečista Devica, ginjena in radostna ob pogledu na ta grozd src, »Bog je ustvaril lepe stvari na zemlji!«

In v eno krilo svoje z zvezdami posute obleke je vzela očeta z materjo in z otrokom, troje ljubezni, ki imajo pa samo eno ime: RODBINA.

Urarski mojster

Gottfried Anrather
URE
NAKIT
POPRAVILA
KLAGENFURT,
Paulitschgasse 9
Popravila takoj in solidno. Kupite ali zamenjate lahko zlato in srebro (strto zlato)

URADNA OBJAVA

CERKVENI PRISPEVKI

JAVNI POZIV

Vse katoličane, ki so dolžni plačevati cerkveni prispevek, pa ga za 1. četrtletje 1959 (zaključeno 1. marca 1959) še niso plačali, pozivamo, da v opomnjevalnem roku treh tednov, ki se začne 1. aprila 1959, brez nadaljnjega poziva plačajo svoj prispevek do 21. aprila 1959 pri pristojnem župnem cerkvenem svetu in da pokažejo obenem svoj davčni predpis ali mezdni izkaz.

Cerkveni prispevek je po zakonu dolg, ki se mora plačati in Cerkev nima dolžnosti, da bi ga po svojih organih pobirala. Ako prispevek ni plačan, je dovoljena pravna pot. Organi, ki pobirajo cerkveni prispevek, uživajo pravno varstvo in imajo pravico, da zaračunajo do 2 odst. plačljivega cerkvenega prispevka kot pobiralno pristojbino.

Ker se cerkveni prispevek v četrtletnih odplačilih plačuje in sicer 1. marca, 1. junija, 1. septembra in 1. decembra, zato je bil **1. marca** cerkveni prispevek za **eno četrtino letnega prispevka** že plačljiv.

Finančna zbornica krške škofije,
Celovec, Mariannengasse 2.

Keuschnig-semena
priljubljena, preizkušena
Klagenfurt, Heuplatz 6
Telefon 27-17

Filmska ocena

ZNAKI ZA OCENO FILMOV: I = priporočljiv za vse; Ia = priporočljiv za odrasle in zrelejšo mladino; II = za vse; III = za odrasle in zrelejšo mladino; IV = le za odrasle; IVa = za odrasle s premislekom; IVb = za odrasle z resnim premislekom; V = odsvetujemo; VI = odklanjamo; + ga priporočamo; ++ film je res vreden, da si ga ogledamo.

BOROVLJE

Sobota in nedelja, 28. in 29. 3.: **Hoch klingt der Radetzkymarsch** (IV). Velikonočni ponedeljek, 30. 3.: **Münchhausen in Afrika** (III). Torek, 31. 3.: **Bomber B 52** (III).

BISTRICA V ROŽU

Sobota, 28. 3.: **Zwischen uns die Berge** (III). Nedelja in ponedeljek, 29. in 30. 3.: **Trapez** (IV+). Sreda, 1. aprila: **Gesetzloses Land** (IV).

SINČA VES

Sobota, 28. 3.: **Lustige Musikanten** (II). Nedelja, 29. 3.: **Das Hirtenlied vom Kaisertal** (IV). Ponedeljek, 30. 3.: **Franziska** (IVb).

DOBRLA VES

Sobota in nedelja, 28. in 29. 3.: **Mein Sohn Michael** (IV). Sreda, 1. aprila: **Schmutziger Engel** (VIa).

PLIBERK

Sobota, nedelja in ponedeljek, 28., 29. in 30. 3.: **Wien du Stadt meiner Träume** (III). Torek, 31.: **Hoppla, jetzt kommt Eddie** (III).

„Pasijon" v Celovcu

Katoliško prosvetno društvo v Globasnici prisrčno vabi rojake širom naše dežele na pasijonsko igro, ki bo na belo nedeljo, dne 5. aprila t. l. ob 2. uri popoldan v veliki KOLPINGOVI DVORANI V CELOVCU.

Vstopnice dobite v predprodaji pri Dušnopastirskem uradu v Celovcu, Viktringer Ring 26.

GROSSER BILLIGER
Osterverkauf bei
SAMONIG

Kinderhosen	4.90
Kinderstrümpfe	5.90
Damen-Seidenstrümpfe	8.90
Perlon-Strümpfe	9.90
Damen-Maco-Slip	9.80
Knaben-Hemden	22.90
Kinder-Mode-Pulli	20.90
Damen-Seiden-Blusen	49.80

SAMONIG
Ihr Kaufhaus in Villach

PREPRIČLJIV DOKAZ

Zaradi nedovoljene prodaje nevarnih pirotehničnih (eksplozivnih) predmetov se je moral zagovarjati pred sodnikom v Chicagu neki trgovec. Obtoženec se je zagovarjal, da so njegove rakete popolnoma nedolžne in neškodljive stvarce, ki ne morejo nikomur nič žalega storiti. Kot dokaz je prinesel nekaj takih raket s seboj in jih položil pred sodnika. Sodnik je vzel eno od raket v roko in že je eksplodirala.

»To mi zadošča«! je zaklical od smodnika po obrazu razpraskan in okajen varuh postave in obsodil moža na 14 dolarjev globe.

NA SVETU 1627 ŠKOFIJ

Pokojni papež Pij XII. je za časa svojega vladanja ustanovil 434 novih knezoškofij in škofij.

Po vsem svetu je sedaj 1627 katoliških nadškofij in škofij. Od 434 novoustanovljenih po letu 1939 jih je v Evropi samo 13.

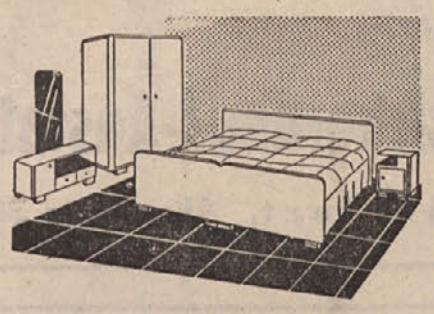

JOH. VÖLKER MÖBEL

KLAGENFURT, Villacher Ring 45-47

SPALNICE IN JEDILNICE – DIVANI – NASLANJAČI – VSE V BOGATI IZBIRI IN TUDI NA OBROKE IN KREDITNE POLE.

Obvestilo

Svoje cenj. odjemalce, urade in vse interesente vljudno obveščam, da sem po dogotovitvi nove stavbe, zgrajene na mojem svoječasnem skladiščnem prostoru v **Celovcu,** Wulfengasse 2a, svojo obratno pisarno, ki je bila za nekaj časa le prehodno nameščena v hiši Wulfengasse 4, sedaj dokončno premestil v novozgrajeno hišo

CELOVEC–KLAGENFURT, VIKTRINGER RING 9
(vhod skozi trgovino)

Poleg pisarn imam na razpolago dovolj skladišč (dovoz v Wulfeng. št. 2a) za krovski material, zlasti ETERNITNE in AZBESTNOCEMENTNE IZDELKE, kot valovite in velike plošče ter posode za rože.

Obrat firme ing. ALBERT FLEISCHMANN, krovsko podjetje, ki je na starem, splošnoznanem prostoru, je že začel v polnem obsegu obratovati

Ing. Albert Fleischmann

DACHDECKERMEISTER

KLAGENFURT, Viktringerring 9, 55-23

K. Sekerka
AUGENOPTIKER
KLAGENFURT 10.-Oktoberstr.
(neben Kino Precht!)

Prostorna hiša z vrtom, gospodarskim poslopjem in garažami v božjepotnem kraju blizu Celovca poceni naprodaj. Primerna za gostilno s tujskimi sobami in kavarno, ali pa za malo industrijo. Dopise na upravo lista.

Prodam **seno. M. Hajnžič,** Reberca - Rechberg 4, P. Miklautzhof, Kärnten.

KOGLER Vorm. Pletnik **Steinling**

Klagenfurt, Herrengasse 1

Športni sakoji	198.–
Modni sakoji	285.–
Sakoji z zlatimi gumbi, modri	293.–
Sakoji iz čiste volne	375.–
Tweed-sakoji	415.–, 350.–
Hlače iz corda	150.–
Hlače iz gabardina	235.–, 175.–, 156.–
Volnene hlače	308.–, 275.–
Flanelaste-kamgarn hlače	148.–, 378.–, 315.–
Modestreif	185.–
Žamet-hlače	207.–, 175.–, 160.–
Modni žamet	228.–
Obleke v raznih vzorcih	850.–, 598.–
Kamgarn iz čiste volne	1148.–, 936.–
Ninoflex-plašči	415.–, 375.–, 350.–

UGODNI OBROKI!

Vesele velikonočne praznike želi vsem cenjenim odjemalcem in poslovnim prijateljem

KROJAŠTVO

Franc Haderlap

CELOVEC, Tarviser Strasse 100
Zidani most (Steinerne Brücke)

Globoko znižane cene

perila - blaga - volne

pri

L. Maurer

Klagenfurt, Alter Platz 35

TISKARNA
KLIŠARNA
PAPIRNICA

R. RITTER

CELOVEC – KLAGENFURT
Burggasse 8 — Telefon 21-08

Klavirje in pohištvo

Franz Kreuzer's Wwe.
KLAGENFURT, Kardinalplatz 1
Vse proizvode **JOKA-WERKE**

STROKOVNA TRGOVINA za dežna oblačila: Ballon, Popeline in Loden plašči ter Anorake. Sprejemamo tudi popravila gumijastih oblačil.

V. Tarmann
KLAGENFURT, Völkermarkter Strasse 16

JOSEF MAYERBRUGGER

MOJSTER ZA KRITJE Z OPEKO IN ŠKRILJEM

Eternit

želi svojim odjemalcem veselo Alelujo
Celovec-Klagenfurt-West, Prinz-Eugen-Str. 3, t. 42-67

Lasten kamnolom

Izvedba vseh strešnih del za cerkve, stolpe in gradove

– Nadalje izvedba vseh eternitnih del po želji!

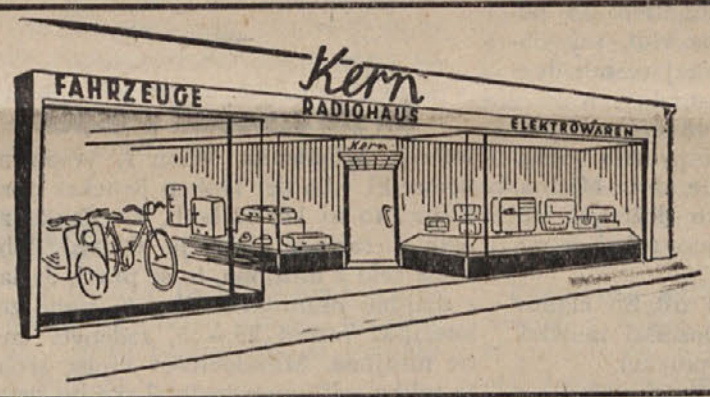

Radio aparati
Šivalni stroji
Kolesa
V VELIKI IZBIRI

Radiohaus

KERN

Klagenfurt, Burggasse

Ugodna plačila na obroke

Vesele velikonočne praznike želi svojim odjemalcem in prijateljem

mesar in prekajevalec

Rudolf Sablatnik

CELOVEC, Siebenhügelstrasse štev. 81
Telefon 49-36

Karl Pötscher

KONJSKI MESAR

CELOVEC, Pischeldorfer Strasse 12, tel. 55-22

Prevzamemo tudi zavarovane konje
Če sila, koljemo podnevi in ponoči

INTERCONTINENTALE

ÖSTERREICHISCHE A. G.
ZA TRANSPORTE IN CELOTNI PROMET

podružnica:

PODROŽČICA – ROSENBACH

Telefon 248 — Telex 04-530

prevzema vse vrste prevozov v tu- in inozemstvu ter jih izvršuje točno in poceni

Vesele velikonočne praznike želi vsem svojim odjemalcem in osebnim prijateljem

Štefan Katz

parna pekarna

KLAGENFURT
Waidmannsdorf, Siebenhügelstrasse

Gradbeno in stavbarsko kleparstvo, galanterijsko kleparstvo, kritje cerkva in stolpov

Helmut Grossnegger

KLEPARSKI MOJSTER

KLAGENFURT
Vilacher Ring 31, tel. 24-90

ADOLF CAMPIDELL

SLIKAR – ZLATAR – KIPAR

Prevzemam VSA POPRAVILA CERKVA
Predelava OKROGLIH TABERNAKLJEV

FEISTRITZ AN DER DRAU – KÄRNTEN – TELEFON 248

HANS WERNIG

KLAGENFURT, PAULITSCHGASSE (PROSENHOF) UND HL. GEIST - PLATZ

Za spravljanje krme kupite že sedaj vaš motorni kosilnik. Oglejte si v našem skladišču znamke AEBI, REFORM, AGRIA, IRUS, AUSTRO-RAPID

Traktorje PORSCHE s 12, 14, 22, 40 PS, pa tudi obračalnike sena z oljno pogonsko napravo, senene puhalnike ter kombinirane puhalnike-rezalnike za krmo

Za gospodinjstvo: stanovanjske in gostilniške štedilnike, peči za peko, pralne stroje, hladilnike in naprave za GLOBOKO HLAJENJE.

Zavarujte pri
„Kärntnerische
Landes-Brandschaden-Versicherungs-Anstalt
Klagenfurt, Alter Platz 30

Vsem svojim odjemalcem, znancem in poslovnim prijateljem želi blagoslovljene velikonočne praznike
Landwirtschaftliche Genossenschaft
VILLACH - Filialen in Mallestig, Wernberg, Riegersdorf, Arnoldstein, Nötsch und Kreuth bei Bleiberg
Kmetijska zadruga
V BELJAKU - Podružnice: Malošče, Vernberk, Rikarja ves, Podklošter, Čajna, Rute pri Plajberku

Svojim odjemalcem, znancem in poslovnim prijateljem želi blagoslovljene velikonočne praznike
Landwirtschaftliche Genossenschaft Völkermarkt
Kmetijska zadruga r. z. z o. j. Velikovec
Skladišče
Mlekarna
Žganjarna
Že od leta 1899 v službi kmetijstva

Velika noč Slovenca v večnem ledu

Bolj kot v katerem koli drugem razdobju je povojni čas raztresel Slovence po svetu. Iz dnevnika Dinka Bertonclja, slovenskega fanta, ki je član argentinske ekspedicije na Južnem tečaju, ponatiskujemo odlomek o Veliki noči v večnem ledu.

*

21. aprila — Velika nedelja
35° C pod ničlo

Malo pred poldne smo šli ven s smučmi, da se vsaj malo sprehodimo. Za pošteno smučanje se premalo vidi, saj vlada somrak tudi v tistih nekaj uricah dneva, ki ga še imamo.

Vsako leto v bolj čudnih okoliščinah praznujem ta praznik, ki mi prinaša toliko lepih spominov na minule dni. Mislim, da še nikdar nisem toliko doživljal Velike noči, kot ravno to leto tukaj v polarnem svetu.

Popoldne sem v družbi ostalih članov postojanke v stari bajti poslušal muziko. Čas nam je kar prehitro potekel.

Zunaj je bila megla, a proti večeru se je zjasnilo. Prišla je noč, kot že toliko drugih, pa vendar na svoj način lepa. Morda izgleda, da je tu vse enako: dnevi, noči, ledene poljane. Tak pa je samo prvi vtis. Če odpreš oči, se ne moreš načuditi in nagledati. Vedno najdeš kaj novega in kaj lepega, pa naj bo že zvezda, ki svetlika drugače kot ponavadi, ali barve na obzorju, ki so danes drugačne, kot so bile včeraj. Izpremembe se vrtijo v stotinah in tosočerih različnostih, vse to pa človeka počasi prikleplje kot nevidne verige.

Ali ste priloženi prospekt
loterije Mihálovits, Wien I, Wipplingerstrasse 21 »An der Hohen Brücke« opazili? Kajne, to ni kar si bodi, kar lahko zadenete v razredni loteriji! Glavni dobitek znaša celo 2 milijona, to se pravi, da lahko z majhno osminko srečke, ki stane za en loterijski razred 25.— S, zadenete en četrt milijona. Mihálovits-ev vrelec sreče je že toliko milijonov izplačal svojim srečnim strankam — pravi zlati dež, katerega ste lahko tudi Vi deležni, če — če čimprej naročite srečko.

TALNE OBLOGE
OKNICE
UMETNE SNOVI
ZAVESE
SPEZIALGESCHÄFT
NEDELKO
KLAGENFURT
8.-MAI-STRASSE 11

HLAČE ŠIL. 98.—
HLAČE ŠIL. 148.—
(vseh vrst)
S. Batelitsch
KLAGENFURT
Benediktinerplatz 5

Oglašuj v našem listu!

MÖBELHAUS
STADLER
KLAGENFURT
Theatergasse 4
Das Haus der guten Möbel
4 Vorteile:
1. Riesenauswahl - über 100 Ausstattungen
2. Die besten und billigsten Möbel Österreichs. Hartholzschlafzimmer von S 3.900
3. Ratenzahlung ohne Aufschlag, ohne Zinsen
4. Zustellung frei Haus mit eigenem Spezialauto
GRÖSSTE AUSWAHL IN:
Polstermöbeln, Teppichen, Matratzen; Vorhangstoffe zu sehr mäßigen Preisen
SW-MÖBEL - VERKAUFSSTELLE
Beratung durch eigenen Architekten!

PFAFF Reparaturdienst
ŠIVALNE IN PLETILNE STROJE
Grundner
KLAGENFURT, WIENER GASSE 10
POLEG MESTNE CERKVE

FRANZ SCHNABL
CELOVEC — KLAGENFURT
BAHNHOFSTRASSE 38 b
FURNIRJI
FUNDER- IN LEITGEB PLOŠČE
POHIŠTVENE OBLOGE
RAZLIČNE LETVE itd.

Vsem svojim odjemalcem, znancem in poslovnim prijateljem želi blagoslovljene velikonočne praznike
Matthias Moritz
UMETNI MLIN IN ŽAGA
BREG pri GRABŠTANJU
(RAIN bei Grafenstein)
Telefon 2844

Veliko izbiro
v vseh verskih knjigah — posvetnih knjigah in romanih — v šolskih knjigah — devocionalijah kakor vse vrste kipi in križi — stenske in umetne in nabožne slike — rožni venci — paramenti in cerkvena posoda — molitveniki — nudi knjigarna in papirna trgovina

„Carinthia“
DRUŽBA SV JOŽEFA
KLAGENFURT, Völkermarkter Ring 25
Obenem želimo vsem našim cenjenim odjemalcem in poslovnim prijateljem vesele velikonočne praznike.
Podružnice: KLAGENFURT, Sternallee (Hl.-Geist-Platz) 5. — WOLFSBERG v Labudski dolini. — KÖTSCHACH — ST. VEIT a. d. Glan

Gospodinje pozor!
RADLMAYR pomaga šteditи. Sedaj ugodno kupite posteljnino, blago za zavese, preproge in talne obloge
RADLMAYR
VILLACH, POSTGASSE

List izhaja vsak četrtek. — Naroča se pod naslovom: „Naš tednik—Kronika", Celovec, Viktringer Ring 26. — Naročnina mesečno 5 šil., za inozemstvo 5 dolarjev letno. Odpoved en mesec naprej. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Janežič, Leše pri št. Jakobu. — Tiskarna Družbe sv. Mohorja, Celovec, Viktringer Ring 26. — Tel. stev. uredništva in uprave 43-58.